

België - Belgique
P.B.
8400 OOSTENDE 1
3/4637
P 706130

Stephanie Maes
Provinciaal Ankerpunt Kust
Wandelaarskaai 7
8400 Oostende

DUURZAME VISSector OF... CATASTROFE?

- * HET LEVEN EN DE WERKEN
VAN PASTER PYPE
- * VISSER SPEECHT IN
HET LETTERENHUIS

79ste jaar • verschijnt maandelijks • nr 1 • 6 januari 2012 • 3,99 euro • afgiftekantoor Oostende 1
Niet bestelbare exemplaren terugbezorgen aan HVB • Brusselstraat 12 te B-8450 Bredene • Danke postman / -vrouw

De 500 woorden van Nicole.

Nicole Derycker is een geboren Oostendse, dochter en kleindochter van vissers. Tot haar 27ste woonde ze in de Stad aan Zee, daarna spoelde ze weg naar Brugge en Antwerpen en belandde uiteindelijk in Watou. Ze publiceerde onlangs haar tweede jeugdboek, *Kus uit India*. Voor HVB schrijft ze maandelijks een column in minder dan 500 woorden.

Ode van een landrot

Van waar ben je? Van de zee, van de zee, van deze grijze beweeglijke zee. Van schuimkoppen en zonneglinstering. Van mantel – en zilvermeeuwen, van scholeksters en strandlopers. Van zand en schelpen en wrakhout.

Van zout en wind.

De zee. Je kan haar vrezen, je kan haar liefhebben, maar haar kennen, haar begrijpen, haar omhelzen kan je niet. Ze brengt je vis en schaaldieren en je denkt: ze is gul. Ze brengt je schelpen en zeesterren en je denkt: ze is liefelijk. Ze brengt je wrakhout en stukgescheurde netten en je denkt: ze is wrede.

Het meest houd ik van haar als een felle wind de golven schuimbekkend ten aanval drijft.

Op de dijk waaien rokken omhoog, petten worden afgerukt, paraplu's slaan over. Op het strand geselen lange slierten zandkorrels blote kuiten, dringen vrijmoedig binnen in oren, ogen en mond. Op het staketsel is het al helemaal raak. Als Teutoonse ridders komen de golven aangestormd, slaglinie na slaglinie beukt tegen de balken aan, de schuimkoppen wapperend met zilverwitte banieren. Ze spelen tikkertje met wie zich te dicht bij de reling waagt. Een gevoel van schuchtere vrolijkheid doorstroomt je, zoals wanneer een aanbeden iemand je als gelijke behandelt. Een vreemd soort fierheid ook: zie hoe die beukende kracht zichzelf beteugelt, niet verder komt dan even over de grens. Zie hoe die ontembare macht jou en de stad er laat zijn.

Van waar ben je? Van de zee, van de zee, van die grijze zee 'die altijd anders is'.

Urenlang kan ik naar haar kijken. Naar de kabbeling der golven. Naar de vrachtschepen in de verte. Naar een

visserschip, de korren neer, wat dichterbij. Naar de zon op het water. Naar de regen op het water. Naar de egale grijsheid van nevel of mist over het water. Naar het overvloeien van lucht in water. Naar het groen, het blauw, het grijs, het paars, het blikkeren, de schuimkoppen... Hoe klein voel ik me, als die grenzenloze oneindigheid stil mijn voeten likt aan de uiterste vloedlijn op het strand. Dan kan ik het bijna niet geloven, dat ik, die haar niet één keer heeft bevaren, zijn dochter ben.

Hoe hem en de zijnen eren? Het gevloek en gemor, de grappen en grollen, de ruwe kameraadschap, het harde labeur, de gedeelde eenzaamheid.

Hoe het me voor de geest halen: het uitwerpen en weer boven halen van de netten, het kelen en gutten, het vullen van het ruim, opnieuw en opnieuw en opnieuw.

Maar dit ken ik: bij elke terugkeer, de flitsend witte glimlach in zijn getaande gezicht. De geliefde stank.

De verhalen over stormen, zandbanken en mist. Over die ene aanvaring en hoe hij, die niet zwemmen kon, toch nog het ruim in ging om zijn laarzen te redden.

Dit vergeet ik niet: hoe hij me liefhad. Hoe hij me netten leerde breien aan het keukenraam. Hoe hij me woordeloos sprak over moed en aanvaarding. Over echt zijn. Over eeuwigheid.

Van waar ben je? Van de zee.

Van wie ben je? Van een visser en zijn vrouw.

Nicole Derycker

foto: Jo Clauwaert

HVB

79 VRIJSE
HET VRIJSE VISSERIJBLAD

HET VRIJSE VISSERIJBLAD

Onafhankelijk magazine
van de zee
ISSN: 0776-6912

MEDEWERKERS:

Jo Clauwaert, Robert Coelus,
Walter Debrock (+), Nicole Derycker,
Juil De Vocht, Zio Joris De Voogt,
Don Fabulist, Peter Flynn, Peter
Holvoet-Hanssen, L.A. Inghelbrecht,
Frank Neyts, Jef Klausning(+), Antoine
Légat, Marc Loy, Chris Meyers, Geert
Cyriel Tavernier, Flor Vandekerckhove,
Louis Vande Castele, Jacques van Harten,
Katrien Vervaele, Guido Walters (+).
Gasten: Katrien Devos,
Scheepstimmerman Wietse
Vormgeving: Jo Clauwaert, Ilse Heip

Redactie te bereiken op

0474 53 88 00

E-mail: het.visserijblad@telenet.be

www.visserijblad.be

V.u.: Flor Vandekerckhove
Brusselstraat 12, Bredene

UITGEVERIJ:

VZW Liefkemores.

Redactie, publiciteit en
alle correspondentie:
HVB, Brusselstraat 12,
8450 Bredene

Omslagfoto: Jo Clauwaert
Losse nummers: 3,99 euro
Abonnementen!

* Jaarabonnement België

(12 opeenvolgende nummers startend
vanaf de betaling) door overschrijving
van 29,75 euro op rekening
384-0596581-18 van
Het Visserijblad, met vermelding
abo HVB.

* Jaarabonnement Nederland

(12 opeenvolgende nummers, startend
vanaf de betaling) door overschrijving
van 52,00 euro op
de Belgische ING-rekening van
Het Visserijblad (IBAN):
BE50 3840 5965 8118
(BIC): BBRUBEBB.
Vermelding: abonnement HVB.

NIEUWE VISQUOTA IN EEN NIEUW JAAR

Elk jaar stellen de Europese visserijministers de totale vangsthoeveelheden (total allowable catches, TAC's) vast voor de verschillende vissoorten. Zij doen dat op basis van adviezen van de visserijbiologen van de International Council on the Exploration of the Sea (ICES), de Scientific Technical Economical Committee on Fisheries (STECF), en de Regionale Advies Raden (RACs). De totaal toegestane Europese vangsthoeveelheden worden volgens een verdeelsleutel in nationale quota opgedeeld en aan de afzonderlijke EU-lidstaten toegewezen.

Zoals dat elk jaar gebeurt, vergaderden de Europese visserijministers ook nu weer gezamenlijk tegen het einde van 't jaar over die verdeling. Het is telkenmale een belangrijk moment. De Rederscentrale (RC), de ambtenarij en de minister die politiek verantwoordelijk is voor de visserij hebben er een flinke kluif aan. De vergadering is telkens weer een uitputtingsslag die vele uren, soms zelfs twee dagen duurt, lang genoeg om iedereen murw te maken, zodat er compromissen gesloten kunnen worden. Dit jaar had die vergadering plaats op 16 en 17 december. Zaterdagmorgen om vier uur werd er uiteindelijk een akkoord getekend. Urbain Wintein, voorzitter van de RC, zegt in een persmededeling gematigd positief te oordelen over de uitkomst van de vergadering: *'De quota voor onze voornaamste doelsoorten, zoals tong en schol, gaan er in de nabijgelegen visgebieden op vooruit, maar in de visgebieden ten westen van Engeland zijn er gevoelige verminderingen voor tong.'* De RC vindt die beperkingen onterecht. Volgens de producentenorganisatie staat het tongbestand in de Ierse Zee er niet zo slecht voor als de Commissie beweert. Hetzelfde geldt voor de visgebieden ten zuiden van Ierland en in het Bristolkanaal, aldus nog steeds de RC.

Afgezien van hoger vermelde beperkingen is er globaal evenwel vooruitgang te noteren. Geschat wordt dat de totale vangstmogelijkheden van de Vlaamse vissers in 2012 met 7% stijgen t.a.v. vorig jaar. Emiel Brouckaert, directeur van de RC, meent dat 2012 daardoor voor de Vlaamse visserij *'succesvol en duurzaam'* kan zijn. Onmiddellijk na de vergadering ging de administratie trouwens aan de slag om visquota die de Vlaamse vissers niet interesseren (zoals haring) met andere landen te ruilen tegen commercieel aantrekkelijker soorten.

(fv - foto JoC)

CREVITS

**IMPORT - EXPORT - ALLERLEI KETTINGEN EN KETTINGMATTEN
ANKERS - HERBRUIKBARE MATERIALEN - VISSERIJBENODIGDHEDEN
RUBBER BOLLEN EN RUBBER RINGEN**

Marcus Gerardsstraat 12, 8380 Zeebrugge. Tel.: 050 54 48 33
Kotterstraat 42, 8380 Zeebrugge. Tel.: 050 54 45 85
Ankerstraat 20, 8400 Oostende. Gsm: 0475 30 39 87
Fax: 050 54 79 11
Telefoneren vanuit Nederland: +32 50 54 48 33

TO FISH OR NOT TO FISH, THAT IS THE QUESTION

DUURZAME VISSECTOR OF ... DUURZAME CATASTROFE

In 1972 verscheen een boekje dat insloeg als een bom. Het werd in 37 talen vertaald en er werden 12 miljoen exemplaren van verkocht. In 'De grenzen aan de groei' werd er een wiskundig verband gelegd tussen de economische groei enerzijds en de gevolgen ervan voor onze aarde anderzijds. De samenstellers (die zich de Club van Rome noemden omdat ze in die stad plachten te vergaderen) toonden met behulp van computermodellen aan dat de niet-hernieuwbare grondstoffen (bv. olie) snel opgebruikt zouden geraken als we de economie haar gangetje lieten gaan.

Achteraf bleek er nogal wat aan te merken op de voorspellingen, want de computers stonden toen nog in hun kinderschoenen. Maar het boekje had desondanks overtuigend aangetoond dat er wel degelijk een immens groot probleem op ons afkwam. Het Rapport van de Club van Rome heeft er dan ook voor gezorgd dat de zorg voor het milieu wereldwijd op de agenda kwam te staan. Niet lang daarna ging men daardoor inzien dat ook hernieuwbare voorraden (zoals vis) het evenmin lang zouden uitzingen als we de ondernemers lieten betijen.

Van grote vissen die kleintjes opeten

Onze economie steunt, zoals bekend, bijna volledig op de productie van goederen die verkocht worden (waren, handelswaar, koopwaar). Dat is niet altijd zo geweest en dat zal evenmin altijd zo blijven, maar het is wel al lang het geval en het ziet er evenmin naar uit dat het vlug zal veranderen. Al wat in de economie geproduceerd wordt komt daardoor op de markt terecht. Dat geldt evengoed voor vis die op de visveiling afgezet wordt als voor aandelen die op de beurs verhandeld worden, voor auto's, kleren, olie, brood, boeken, schilderijen... en voor mensen, want ook zij komen op de markt terecht, met name op de arbeidsmarkt. De waarde van al dat aanbod wordt uitgedrukt in geld.

Het is de markt die bepaalt hoeveel de ondernemer ontvangt voor de producten die zijn arbeiders produceren en het is dus ook de markt die bepaalt hoeveel de reder ontvangt voor de koopwaar die door de vissers gevangen werd. Hoeveel de werknemers (ook de vissers) achteraf ontvangen voor de arbeid die ze ten voordele van de ondernemer (de reder) gepresteerd hebben, hangt evenzeer af van de markt. Op de markt tekent er uiteraard meer dan één ondernemer present en het is op die markt dat al die ondernemers met elkaar concurreren. Die concurrentie schift het markteconomische kaf van het koren. Wie meer geld binnenrijft dan zijn concurrent en deze meerwaarde in kapitaal omzet (bijvoorbeeld in een scheepsmotor die efficiënter is en dus tegelijk harder vaart en minder diesel verbruikt) zal zijn onderneming zien groeien (hij vaart immers rapper naar de visgrond, haalt daar meer vis op en doet dat met minder diesel). Wie daarentegen minder geld verwerft, kan zijn onderneming niet moderniseren en verliest terrein (het schip vaart trager naar de visgrond, haalt

er minder vis op en verbruikt ook nog eens meer diesel), waardoor hij uiteindelijk uit de markt weggeconcurrereerd wordt. Een en ander wordt perfect verwoord in de uitdrukking: *de grote vissen eten de kleintjes op.*

De concurrentie van allen tegen allen en het streven naar winst zijn de hoekstenen van onze economie. Iedereen probeert een grotere omzet te halen met minder kosten, een beter rendement te realiseren, de meerwaarde te vergroten om meer kapitaal te verwerven en alzo boven de concurrentie uit te steken. Het is zoals mijn vader het met zijn simpel boerenverstand destijds al formuleerde: *'Wie niet vooruit gaat, gaat achteruit.'*

Een straatje zonder einde is een impasse

Voor de kapitaalbezitter, zoals de reder, is 'vooruit gaan' een blijvende bekommernis, want hij moet ten eeuwigden dage concurreren om zich op de (vis)markt te handhaven. Maar de Club van Rome leert ons dat er wel degelijk grenzen aan de groei zijn. Je kunt niet almaar meer vis produceren om je concurrenten de loef af te steken, omdat er ten eerste voldoende stock moet resten om nieuwe vis te kweken (de reproductie moet gegarandeerd blijven) en ten tweede omdat de schaarser wordende olie te duur wordt om dat product uit zee te halen. Er wordt bijgevolg een grote tegenstrijdigheid zichtbaar: enerzijds moet je blijven groeien om je te handhaven, anderzijds belet de eindigheid van de aarde je om dat te doen. Het bedrijfsleven heeft verschillende strategieën ingezet om dat dilemma te overstijgen. Maar die strategieën kennen op hun beurt hun beperkingen. Je kunt je productiviteit verhogen door dezelfde massa waren te maken met minder arbeids-

krachten (want wat je het personeel niet meer betaalt kun je toevoegen aan je eigen kapitaal), maar dat kent grenzen, want je blijft uiteindelijk toch wel personeel nodig hebben; wie zou anders die meerwaarde produceren? Er zijn nog veel andere manieren om personeelskosten te verminderen: door je arbeiders minder te gaan betalen; door de sociale wetgeving te ontwijken; door werkloosheid te creëren wat maakt dat de marktwaarde van de werknemers daalt; door goedkoper volk in te schakelen (da's de rol van de immigranten); door een loskoppeling van de lonen van de index te eisen, door de vissers een deel van de dieselrekening van het schip te laten betalen, door zwartwerk, door er valse zelfstandigen van te maken zoals in de Nederlandse maatschap...). Het is een strategie die (gelukkig volgens de enen, helaas volgens de anderen) beperkt wordt, o.a. doordat er vakbonden bestaan die erop toezien dat ook daar grenzen aan gesteld worden.

Je kunt het probleem van de beperkte natuur ook aanpakken door het te verplaatsen. Zo is destijds trouwens de moderne Oostendse IJslandvisserij ontstaan. De stoomschepen visten eerst de nabijgelegen wateren leeg en gingen daarna verder op zoek naar nieuwe voorraden tot ze rond IJsland terechtkwamen, daarin later gevolgd door de motorschepen. Het is een strategie die vandaag trouwens nog altijd toegepast wordt. Zo gaat de EU volop buiten de Europese wateren op vis jagen. In 2006 had de EU al 716 vissersvaartuigen die buiten de Europese wateren actief waren. Ze brengen tussen de 1,06 en 1,2 miljoen ton vis naar Europa.

Dat laatste cijfer maakt tegelijk duidelijk dat de vismarkt (ook die in Vlaanderen) niet alleen door onze reders bezet wordt. Ze wordt zelfs hoe langer hoe minder door de Europese visserij bezet. Er zijn op onze vismarkt concurrenten aanwezig uit Afrika, Amerika, Azië, Australië. Dat fenomeen waarbij het kapitaal het probleem over heel de wereld laat uitwaaiëren heet *globalisering*. De globalisering is inderdaad een extreme poging om de tegenstelling op te lossen tussen een eindige natuur en de behoefte van kapitaal om almaar te groeien. Maar het is tegelijk ook duidelijk dat die globalisering evengoed grenzen kent, namelijk deze van onze *globe* ofte aarde.

Duurzaam, what 's in a word

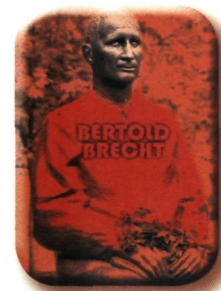
Dan is er ook nog de strategie van de 'duurzame ontwikkeling', een term die ook in de Vlaamse visserijsector in veel varianten gebruikt wordt (duurzaam ondernemen, duurzame visserij, duurzame economie, verduurzaming van de sector).

De term werd in 1987 voor het eerst gedefinieerd en had, net als de andere strategieën die we hierboven beschreven, de bedoeling om de impasse van een almaar groeiende kapitalistische economie in een eindige natuur te overstijgen. Het kapitaal kan volgens deze nieuwe definitie wel blijven groeien, maar alleen in die mate dat natuurlijke processen en structuren (bv de visstand) er niet door aangetast worden. Aan visgronden mag niet méér vis onttrokken worden dan er door natuurlijke

aanwas weer blijkt. Zodoende kan men niet alleen garanderen dat er in de toekomst nog gevist zal worden, maar men kan met deze strategie bovendien naar een evenwicht streven tussen ecologische, sociale en economische belangen. Dit alles zou mogelijk zijn... gesteld dat we in een ideale wereld leven. Maar een ideale wereld is dit natuurlijk geenszins. Omdat onze economie op concurrentie en privéwinst steunt worden sociale en ecologische bekommernissen altijd aan dat winststreven ondergeschikt gemaakt. Sociale en ecologische bekommernissen zijn goed, zolang ze het maken van winst niet belemmeren. De Duitse theatermaker Bertold Brecht wist het destijds heel bloemrijk te formuleren: *Erst kommt das Fressen und dann kommt die Moral.*

Laat ons dat aantonen met een klein voorbeeldje, geplukt uit onze eigen kleine sector. Op 30 augustus 2011 werd er op initiatief van de Rederscentrale een overeenkomst (*convenant* genoemd) ondertekend die de 'verduurzaming' van de sector bekleemtoonde. De overheid, de ambtenarij, de sector, de aan de visserij gelieerde wetenschappers en ook de milieubeweging (in de variatie van Natuurpunt) ondertekenden een afspraak. Die steunt op drie pijlers die de ondertekenaars zeggen na te streven: rendabiliteit, milieuzorg en een sociaal luik.

De drie pijlers heten even belangrijk te zijn, maar een ervan is toch een beetje belangrijker dan de andere: *'Inzetten op duurzaamheid betekent in de eerste plaats een gezonde economische activiteit die investeringen t.a.v. de andere pijlers mogelijk maakt. (...)*

Op het eerste gezicht lijkt dit de logica zelve te zijn, maar wie de sector kent, weet dat er van 'inzetten op duurzaamheid' niet veel in huis zal komen als dat 'in de eerste plaats' afhankelijk gemaakt wordt van een 'gezonde economische activiteit'. Want over de Vlaamse visserij kan veel gezegd worden, maar niet dat het een 'gezonde economische activiteit' is. Dat hebben de liquidaties (met slooppremies), faillissementen, het voortdurende afnemende aantal reders, schepen en vissers ten overvloede aangetoond. Gezond? Waarom zou al dat volk wegvlugten uit een sector die een 'gezonde economische activiteit' ontplooit? De enige duurzaamheid die we tot hertoe met zekerheid in de Vlaamse visserijvloot gezien hebben is deze van mensen en schepen die op duurzame wijze uit de vismarkt wegconcurrerend werden.

Maar misschien heeft de Rederscentrale een hoopvol toekomstperspectief dat wij niet kennen. Misschien ziet de sectortop licht aan het einde van de tunnel. Misschien hoopt men dat de vijftig resterende Vlaamse reders die de ratrace overleven in dat nakende licht eindelijk een 'gezonde economische activiteit' zullen ontplooiën.

De werkelijkheid toont echter dat dit weinig waarschijnlijk is. De Vlaamse visserijsector is gedurende de voorbije jaren dermate gemarginaliseerd dat hij op de vismarkt nauwelijks nog een rol speelt. Zijn invloed is daar quasi nihil geworden, hij verkeert in bijzonder slechte concurrentieverhoudingen. Het zijn vooral andere visproducenten die intussen met de meerwaarde gaan lopen, waardoor de negatieve spiraal waarin de sector al lang geleden terechtgekomen is nog toeneemt. Het licht dat de Rederscentrale op het einde van de tunnel meent te ontwaren, is dan ook afkomstig van een exotische vistrein die in sneltempo door die tunnel raast.

De cijfers tonen dat duidelijk aan. Hoe meer vis de Belgen (en bij uitbreiding de Europeanen) eten, hoe minder er door de eigen sector geleverd wordt. De bevolking neemt toe, waardoor het aantal consumenten uiteraard stijgt. Die consumenten eten daarenboven meer vis. Terwijl de EU-visvoorraden verminderen, gaat het met de visconsumptie de andere kant uit. In 2006 produceerden we in Europa zo'n 5,4 miljoen ton visproducten. Dat is maar een beetje meer dan de helft van wat de visconsumenten in dat jaar verbruikten: 9,3 miljoen ton! In 2007 importeerde de EU voor 23 miljard US Dollar aan vis en visproducten uit derde landen. Dat was alweer 11% meer dan in 2006. Wanneer economen vervolgens naar de werkelijke consumptie kijken (waarvoor ze de eigen productie en de import samentellen, en daarvan vervolgens de export

af trekken) dan zien ze dat de import al 59% van de totale visconsumptie in Europa uitmaakt. Een toenemende afhankelijkheid is dat, want terwijl de invoer in 2007 toenam, zakte de eigen productie in datzelfde jaar nog eens met 3%. Met andere woorden: het gaat van kwaad naar erger.

De ineensstorting van de eigen visaanvoer die we de voorbije jaren moesten constateren gaat inderdaad gepaard met een enorme en almaar toenemende toevloed aan viswaren uit exotische landen, waardoor de marktprijs niet meer op de vloer van de Vlaamse Visveiling bepaald wordt, maar in voor ons onzichtbare kantoren van firma's die zich in belastingparadijzen en lagelonenlanden genesteld hebben, van waaruit ze met een muisknop de vismarkt dicteren en de verhoopte 'gezonde economische activiteit' van de Vlaamse reders naar believen onderuit halen.

Zo ziet het er dus uit in de echte wereld. Je moet al bijzonder wereldvreemd zijn om te geloven dat de situatie die we op de markt aantreffen ons in de richting van een duurzame visserij gidst, welk ecolabel de koopwaar in de viswinkel ook moge dragen. Het trieste verhaal dat in de film *Darwin's complaint* over de victoriabaars verteld wordt, spreekt boekdelen. De zware ecologische kost van de aquacultuur doet dat al evenzeer: pollutie, genetische manipulatie, antibiotica. Gekweekte vis wordt trouwens gevoed met zeevis. Sommige soorten eten op de boerderij méér in 't wild gevangen vis dan

ze er zelf voortbrengen. Dat geldt bijvoorbeeld voor zalm, heilbot, tong, kabeljauw, heek, schelvis, roodbaars, zeebaars, conger, tilapia... Dat visvoer mag dan wel door commercieel minder belangrijke soorten geleverd worden, het draagt evengoed bij tot de uitputting van de zee. Want de wilde carnivoren zien daardoor hun prooien verdwijnen richting visvoerproducenten die ze vermalen om aan de aquacultuur te slijten. De aquacultuur is dus verantwoordelijk voor een verdere vermindering van de visstocks op zee. De ecologische voetafdruk van het vliegtuigverkeer dat die exotische vis tot in onze winkels brengt is dan ook nog eens fenomenaal groot, de onderbetaling van werknemers in die lagelonenlanden is alom bekend... Vandaar onze stelling: wat we vandaag op de vismarkt meemaken heeft niets met duurzaamheid te maken, maar alles met een economie die de sociale en ecologische kost die ze veroorzaakt door de bevolking laat betalen.

Wat te doen?

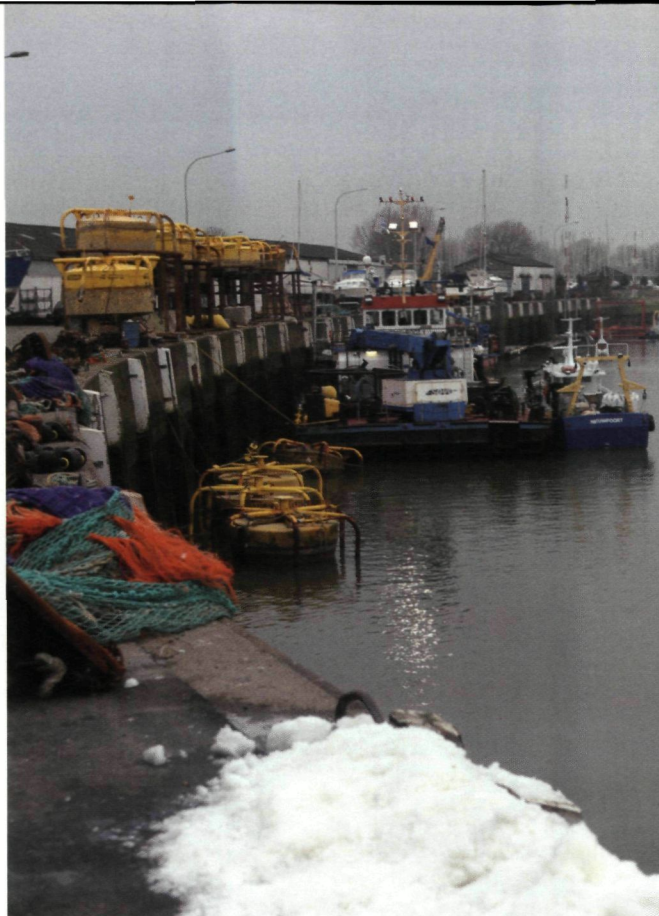
Wat valt eraan te doen? Heel veel, maar dan moeten we de gangbare ideeën van ons afgooien. We weten dat de visconsumptie nog zal toenemen, daarover bestaan geloofwaardige voorspellingen. Gemiddeld gebruikt men per hoofd in de EU 25,6 kg vis per jaar (cijfers uit 2005, beperkt tot de 15 eerste lidstaten). De FAO (Wereld Voedselorganisatie) voorspelt dat de toename tussen 1989 en 2030 17% bedraagt. In het huidige

Europa (27 lidstaten) zou dat in dezelfde periode 9% zijn. Willen we een gezonde economische activiteit, dan moeten we er vóór alles voor zorgen dat onze wateren weer productief worden zoals ze dat weleer waren. Een echt 'gezonde economische activiteit' zal er voor onze vloot slechts komen als die gebeurt door een visserij die onze zeeën weer gezond maakt. De nieuwe generatie vissers moet in de eerste plaats komaf maken met alle 'oude vormen en gedachten', ze moeten de voorvechters worden van een gezonde economie. We mogen daar niet in marchanderen, want een echt 'gezonde economische activiteit' kan niet slagen in een maatschappij die op concurrentie gebaseerd is. Concurrenten zijn immers verplicht zich te concentreren op kortetermijnwinsten of ze gaan eruit. Dus ja, we hebben een andere soort economie nodig. Nieuw is deze idee natuurlijk niet. Er waren in de XIXde eeuw al denkers die dat inzagen. Friedrich Engels was bijvoorbeeld zo iemand. Kijk eens wat die mens in 1883 (een jaar voor het eerste visserijstoomschip in België uitgereed werd!) al schreef: *'Wij zijn hoe langer hoe meer in staat de verre natuurlijke gevolgen te kennen van onze daden, toch ten minste van de meest courante productieactiviteiten, zodat we nadien ook kunnen leren ze te beheersen. (...) Maar om deze reglementering tot een goed einde te brengen, hebben we meer nodig dan enkel kennis, we hebben een volledige omwenteling nodig van onze voorbijgestreefde productiewijze en tegelijk daarmee van heel ons huidig sociaal regime. Alle vroegere productiewijzen beoogden slechts zo snel mogelijk een nuttig effect, een onmiddellijk resultaat van het werk. Men negeerde volledig de verre gevolgen, die pas later opdoken, die pas meespeelden door de voortdurende herhaling en geleidelijke opstapeling. (...) Het is de kapitalistische productiewijze die daarin het verst gaat. De individuele kapitalisten die de productie en de handel beheersen bekommeren zich alleen om het meest onmiddellijke nuttig effect van hun acties. En zelfs dit nuttig effect, in de zin van het gebruik van het geproduceerde of verhandelde product, verdwijnt volledig op de achtergrond: de winst te verwezenlijken door de verkoop wordt de enige drijfkracht.'* (*)

De middenstand regeert het land

Het is niet omdat we hierboven deze Friedrich Engels citeren dat we denken dat de sector die woorden ter harte zal nemen. Het citaat roept daarenboven zoveel nieuwe vragen op dat we er ettelijke visserijbladen mee kunnen vullen, wat we de lezers niet mogen aandoen. Maar datzelfde citaat maakt ons wel duidelijk dat het convenant dat de Rederscentrale op 30 augustus liet ondertekenen slechts marginale gevolgen zal hebben en ons geenszins naar een duurzame visserij zal leiden. Wat we op de visserijkaaien zullen zien is dat de sector marginale ingrepen zal proberen te verkopen als grote vooruitgang. We zullen blijven aanmodderen en onderweg gaan we brandjes blussen. Daarbij zullen de wetenschappers van VLIZ en ILVO ingezet worden om de PR van de sector te verzorgen, de belastingbetaler zal via de overheid betalen om de restvloot boven water te houden en het braverende deel van de milieubeweging zal monddood gemaakt worden door haar mee in het bad van het convenant te trekken. De sector zal verder krimpen. Die sector zal wel proberen om

de consument méér te laten betalen voor hetzelfde product (Purusgarnaal, Belgica Mosselen, rauwe garnaal, streek- en ecolabels allerhande die aan de consument doorgerekend moeten worden...), maar dat zal in deze tijden van langdurige economische crisis wellicht niet al te best lukken. Het resultaat van de in het convenant beoogde samenwerking zal een piepkleine sector zijn die er geenszins in slaagt de monden te voeden. Het leidt ons naar een visserij die niet meer te vergelijken valt met de moderne visserij die we gekend hebben. We gaan naar een soort postmoderne visserij, geleid door een klein clubje van kleine middenstanders die hun verbittering op de Walen afreageren, op vreemdelingen, op de sossen, op de groenen, op het weer, op de Chinezen, op de zeehonden, op de vakbonden, op de pers... En wellicht ook op ondergetekende, want ik zie dat ik me in de deze paragraaf weer eens flink heb laten gaan. Vindt u dat ik er een karikatuur van maak? Weet dan dat een karikatuur alleen maar een uitvergroting is van kenmerken die wel degelijk bestaan. Omdat die kenmerken door de ondertekenaars van het convenant toch wel verdonkeremaand worden, kan het geen kwaad om ze eens in de schijnwerpers te plaatsen.

Flor Vandekerckhove – Beelden Jo Clauwaert

(*) F. Engels, *Dialectique de la nature*.

Alle industriële en scheepsherstellingen mekaniek en plaatwerk

Nieuwe Werfkaai 14 • 8400 Oostende

T: 059 33 22 15 • F: 059 33 01 55

GSM Johan: 0477 31 54 15

GSM Ludo: 0477 33 54 35

**BEMA
DOET
HET**

VEEL PAPIER WEINIG CHOCOLA

De Heistse visser Chris Prut Meyers werkt op de Z 90 Francine, soms als matroos, soms als machinist, soms als schipper. Hij is getrouwd met Elke en samen voeden ze Elise op. In december is hij thuisgebleven en heeft hij zich kunnen concentreren op nieuwe cd's en concerten. Ook heeft hij op het wwww gespeeld met de nieuwe Modern Warfare 3 op Xbox. Onder de kerstboom lagen hopelijk de nieuwe Coupland of Irvine Welsh, want die had hij aan de Kerstman gevraagd.

WAT DE SINT GEBRACHT HEEFT EN DE KERSTMAN (HOHOHO!)

Voor 2012 wens ik je, beste lezer, een gelukkig, gezond en voorspoedig jaar toe. Laat het vooral een plezant jaar worden. De vissers wens ik kleine zakjes, lange slepen en dure prijzen. Mezelf wens ik een extra dosis geluk wanneer ik als schipper ingezet wordt. [Weet je trouwens welk verschil er is tussen een matroos en een schipper? De matroos denkt aan het extra werk die scheuren in het net met zich meebrengen en de schipper denkt aan het visverlet.]

Voor de schoolgaande lezers heb ik een tip: goede schoolresultaten maken het leven gemakkelijker. Niet alleen zijn ouders en leraars dan inschikkelijker, diploma's heb je in de visserij echt wel nodig. Met mijn diploma's 'machien' en schipper ben ik de koning te rijk. Hadden m'n ouders me daartoe destijds niet verplicht dan was ik op mijn zestiende jaar al in zee, maar ik zou nu wel veel euro's hebben laten liggen. Ik heb m'n inkomsten van 2011 eens bekeken en het was bijna een recordjaar... dank zij die diploma's.

Geen toekomst in de visserij? Misschien, maar er valt alleszins nog geld te verdienen.

Het o zo bejubelde baggeren spreekt me niet aan. Zand is als visser te mijden. Als je aan boord een zak zand binnenzet dan is 't met leuren en scheuren. Zand dient om in de zomer op te liggen. En je ziet er ook wel terugkomen uit de baggervaart, al dan niet vrijwillig maar dit terzijde.

Doordat ons schip een nieuwe motor krijgt, liggen we er een zestal weken uit. Zo'n nieuwe motor plaatsen is niet van de poes; er hoort ook een nieuwe schroef en straalbuis bij.

En de binnenkant van de keerkoppeling moet er ook uit.

Intussen wordt ons logies helemaal vertimmerd door één van de matrozen, thnx daarvoor Kees. We gaan allemaal in een luxekooi liggen.

Aangezien de werken aan 't schip op 6 december begonnen, vermoed ik dat de Sint de ABC-motor bij Eddie gebracht heeft. Maar er zal dan wel méér dan een wortel in z'n schoentje gelegen hebben. En was het de Kerstman die hem een nieuwe schroef en straalbuis bracht?

Het plaatsen van de nieuwe motor brengt een lange periode van vrijaf mee en tijd om keuzes te maken. Wil je op een ander vaartuig aanmonsteren of blijf je thuis? Wat mij betreft: enkel de belofte op vangst van een zeemeermin kan mij in die tussentijd ergens laten aanmonsteren. Mijn congé tracht ik zoveel mogelijk bij het gezin door te brengen en 's avonds zoek ik concerten op of andere aan muziek gerelateerde evenementen. En ja, ik had ook zelf een 'optreden' te verzorgen, in Antwerpen nog wel, maar dat verslag vind je elders in dit blad (Zie: 'Visser uit Heist spreekt in het Letterenhuis te Antwerpen').

Voor we stil kwamen te liggen hadden we anderhalve maand op d' Oost gezeten en we hadden er enkele records gebroken. We haalden er in een sleep een door ons nooit eerder geziene hoeveelheid schol binnen: 85 manden, goed voor 3600 kg. Onze

Oostendenaar had de wacht, wat het nog zo straf maakt. We deden die supersleep een uur voor we Hanstholm binnenliepen. Het werk aan onze boelen moest dus wachten, want we mochten eerst nog vier uur gutten. We hadden zoveel opgehaald dat we de vangst niet op transport konden zetten, wegens overgewicht. We verkochten de pladijs dan maar in Hanstholm, maar dat was geen interessante zet.

We leverden daar letterlijk levend verse vis, maar werden er ondermaats voor vergoed. Ach visprijzen! Er is geen enkel onder-

werp waar al meer over gesakkerd wordt. Niks heb je minder in de hand, al kan een goede loting helpen, maar ook daar is een gelukshand bij nodig.

Nog records. We hebben er ook nog de grootste tong-schar gevangen die we ooit gezien hadden en de (bijna) grootste kabeljauw.

Er zijn nog aangename voordelen aan het vissen op d' Oost. Waar anders kun je eens 'n gebakken zeewolfje verorberen? Al zijn schol, schar of grauwe poot (zwarte stekker in 't vissers-jargon) ook niet min. Weinig kan tippen aan een gebakken visje met specerijenzout van Evlier en Solo. Geen overbodige sauzen die de aandacht van de vis wegnemen. 's Avonds aan boord een visje bakken is overigens een gewoonte die, samen met de oudere vissers, uitsterft. De jongelui gaan meer voor

pizza en lasagne, al ben ik daarop een uitzondering. De grote vis die we vingen wees op vuile visgrond. Bodemberoering was er niet bij. 't Was eerder omgekeerd. De rotsen beroerden er vooral onze kettingen en netten. Een zoete wraak van de natuur. We verloren tijdens de laatste sleep ook nog onze boel, weer zo'n grapje van de oermoeder. Gelukkig konden we hem terughalen, dank zij de 'Remi-wijze' (genoemd naar Remi Cardon, een befaamde visser die te vroeg is heen-

gegaan maar nog regelmatig opduikt in straffe verhalen.) Maar 't is niet alleen aan d' Oost dat vissers schade lijdten. Zelfs m'n pa, gepensioneerd en een fervent kruier, heeft vlak bij 't strand al schade geleden onder de stenen. Z'n nieuw 'legje' bleek vuiler dan gedacht. Zal hij de eerste kruier mét schotje (systeem om stenen uit het net te houden) worden? De garnalen op z'n nieuw legje zijn alleszins 'tappen'. Size doés matter!

Chris Prut • chris.prut@telenet.be • foto's: JoC & Prut

SKB Life Saving Equipment

reddingsvesten - reddingsboeien - drijvende toestellen - valschermsignalen - stakelichten man.o.boordlichten - noodzenders Locat - radio Beacon - reddingsvloten: RFD, Elliot, Viking, Zodiac, Autoflug, Bombard, Avion, Callegari, Servaux, Mitsubishi, Soniform - nazicht brandblusapparaten.

- ERKEND SERVICESTATION -

VERANTWOORDELIJKE VOOR DE KUST:
A. VAN DURME. TEL.: 0475 25 88 02

SKB Life Saving Equipment
Vosseschijnstraat 44
2030 Antwerpen
Tel + 32 (0) 3 2138670
Fax + 32 (0) 3 2138671

Afdeling kust
H. Baelskaai 8A
B-8400 Oostende
Tel.: 059/33 96 00
Fax: 059/33 96 01

Vismijn Oostende 1974

Een fotoboek dat *Vismijn Oostende 1974* heet. Je leest het jaartal en je denkt: Ik heb dit zelf nog meegemaakt, zolang kan dit dus niet geleden zijn. 1974? Mijn ouders waren al met pensioen. Ik had mijn studies en mijn legerdienst al achter me liggen, ik was getrouwd, ik had al een eigen huis. Ik was volwassen, ik had een gezin en mijn oudste was al geboren. Ik was aan 't werk om de leningen af te betalen.

Maar dan begint het. Ik was in die tijd wel aan 't werk, maar waar? Was ik toen al geïnteresseerd in de visserij? Mijn oudste was dan wel al geboren, maar mijn jongste nog niet. En die is inmiddels ook al dik in de dertig, en op zijn beurt op weg naar het vaderschap. En mijn ouders zijn al vele jaren geleden gestorven. Hoe lang is het overigens geleden dat de legerdienst afgeschaft werd?

Ik zoek het jaar op Wikipedia en zie dat Joop van Tijn in 1974 voor het eerst het woord 'neuken' uitsprekt op de TV. In het Nederlandse parlement worden daar indringende vragen over gesteld. Ja, dat moet wel lang geleden zijn. In dat jaar wordt Solzjenitsyn uit de Sovjet-Unie verbannen. Dat land bestond toen dus nog. In 1974 is Portugal in de ban van de Anjerrevolutie, een gebeurtenis waar ik overigens getuige van geweest ben. In België wordt de toekomstige renner Frank Vandenbroucke geboren. Dan besef je het. 1974. Da's lang, da's bijzonder lang geleden, achtendertig jaar!

De visserij van toen valt nauwelijks nog te vergelijken met wat daar vandaag voor doorgaat. In 1980 zet de vloot nog meer dan 40.000 ton voedsel af op de Vlaamse vismijnvloeren, vandaag is dat minder dan de helft geworden. Vandaag varen er nog 79 schepen onder Belgische vlag ter zeevisserij, maar in het begin van de jaren zeventig zijn het er vier keer zoveel: 332. Een aantal daarvan vaart in die tijd nog rond IJsland op zoek naar visgronden die voor de Vlamingen inmiddels al lang verboden terrein zijn. Ja, de Oostendse visserij heeft in 1974 nog iets te betekenen.

De visveiling heet dan nog Vismijn, zoals het hoort, en in die Vismijn tref je massaal veel volk aan, vissers, reders, lossers, kopers... Maar ook peeders, roepers, keurders, aanwijzers; vooral veel kijkers.

Arbeiders

De Vismijn van Oostende was in die tijd nog een marktplaats die meer te bieden had dan vraag & aanbod. Het was de plek waar de vissersgemeenschap zichtbaar werd. De Vismijn was ei zo na een plek in de oud-Griekse betekenis van het woord, een agora, een openbare plaats waar de markt georganiseerd werd, maar waar evengoed informele bijeenkomsten van het volk plaatsgrepen. In de Vismijn kon je iedereen ontmoeten die ook maar iets met de visserij te maken had. En natuurlijk ook dichters, schrijvers, schilders en fotografen die zich door de visserij lieten inspireren.

Fotograaf Guy David (°1952) is thans publiciteitsfotograaf en woont in Dilbeek. Maar in 1974 is hij student aan het Sint Lucas-instituut te Doornik en woont hij nog in Oostende. Hij maakt in 1974 de fotoreportage die nu in een boek gebundeld werd. Zelf zegt hij erover: *'In 1974 had ik besloten een reportage te maken over de Vismijn van mijn geboortestad Oostende. Het zou mijn eindejaarsproject worden. Twee dagen heb ik, in de vroege ochtend, de bedrijvigheid in en rond de vismijn gefotografeerd. Het leek erop of niemand*

me zag staan. De arbeiders waren zo druk bezig dat ze absoluut geen aandacht hadden voor de lens!

Na al die jaren heb ik mijn negatieven op zolder teruggevonden en ze gescand. Ik dacht dat het fijn zou zijn dat mensen hun familieleden, vrienden of zichzelf zouden herkennen. Daarom heb ik besloten de beste foto's in een boek te bundelen. Het is ook een blijvende herinnering aan een tijd die volledig achter ons ligt, het tijdperk van voor de globalisering. De foto's zijn een hulde aan al deze arbeiders die hun leven gewijd hebben aan één van de mooiste beroepen.'

Guy David heeft het terecht over 'arbeiders', een woord dat men vandaag liever niet meer uitpreekt omdat men de 'hardwerkende Vlamingen' om Vlaams-nationalistische redenen liever in 'de middenklasse' versmoort. Maar in 1974 zijn we zover nog niet. 1974 behoort nog tot de moderniteit, een tijdperk waarin de arbeidersklasse massaal goederen produceert die vandaag, in deze tijden van globalisering, in lagelonenlanden gemaakt worden. Dat geldt ook voor de visserij, want de aanvoer van de Vlaamse vissers mag in 2009 een absoluut dieptepunt bereikt hebben, toch werd er in België nooit meer vis gegeten dan vandaag. De vis wordt wel degelijk nog altijd massaal geproduceerd, zij het elders. *Vismijn Oostende 1974* is daardoor inderdaad een historisch document over 'arbeiders die hun leven gewijd hebben aan één van de mooiste beroepen'.

De jongen met de kar

De foto op de cover toont het ons allemaal. (*) De foto is, zoals alle foto's in het boek, in zwart-wit maar veel kleur was er in de Vismijn sowieso niet te zien. Centraal in dat beeld staat een jongen die een zware handkar uit de Vismijn wegtrekt. Houten wielen, ijzeren velgen. De jongen is hoogstens zestien en al volledig opgenomen in de arbeidsmarkt. Hij zal erdoor getekend worden, want schuin achter hem zien we nog iemand die de Vismijn uitkomt, een vismand op de schouder. Hij draagt een gelijksoortige *pullemuts* als de jongen. Het zou diezelfde jongen kunnen zijn, maar dan dik tien jaar later. Die mens zou in de fleur van zijn leven kunnen zijn, maar dat is hem niet aan te zien. Zijn blik is neerwaarts gericht, op de vismijnvloer waar visresten en ijs het troosteloze zicht bepalen, hij is aan 't tobben en de groeven in zijn gelaat laten ons vermoeden dat hij dat wel meer doet. Het vuur van de jeugd is in die mens al lang geblust. En het regent dan ook nog, een druilerige regen die alles nog natter en kouder maakt dan het al is. Het korreleffect van de foto versterkt de mistroostige sfeer.

Maar aan de andere kant van de foto gebeurt iets anders. Een tiental oudere mannen maakt de omgekeerde beweging. Zij trekken de Vismijn binnen, kop in kas. Allen dragen ze petten. De meesten hebben hun handen diep in de zakken gestoken. Een ervan heeft zijn fiets in de hand. Die mannen laten zich door het regenweer niet meer afschrikken en door iets anders evenmin. Zij zijn getaand door de jaren die ze op zee doorgebracht hebben. Hen moet je niets meer wijsmaken, zij moeten niets meer bewijzen. Zij hebben het overleefd.

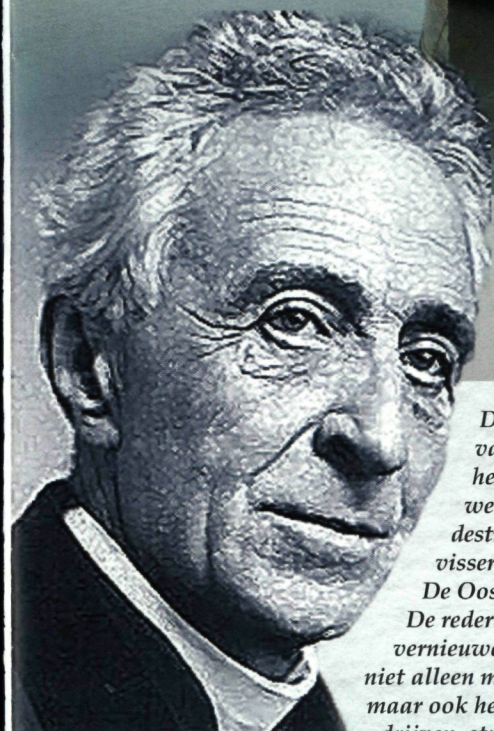
Flor Vandekerckhove

Het boek *Vismijn Oostende 1974* kost 24,00 € en is te koop in Oostende: Standaard Boekhandel - Kapellestraat 93; Corman - Witte Nonnenstraat, 20; Vandaele - Torhoutsesteenweg 17; De Zeepost - Groentenmarkt 4; Kantine Vismijn - Wandelaarkaai 1; Toerisme Oostende - Monacoplein 2; Venetiaanse Gaanderijen - Albert 1 Promenade 75. In Bredene: Standaard Boekhandel Bredene Shopping Center en Bredense Boekhandel - Kapelstraat 231. Te Nieuwpoort: in de Standaard Boekhandel - Albert 1 laan 265-267.

(*) En zeker in de mooiere versie die verder in dat boek hernomen wordt, want op de cover werd een en ander - fotoshop! - verdonkeremaand.

- De Paster Pype - foto JoC

HET LEVEN EN DE WERKEN VAN PASTER PYPE

De Oostendse visserij mag vandaag niet veel meer om het lijf hebben, ooit was dat wel anders. De stad had destijds een van de modernste vissershavens van het continent. De Oostendse vloot was roemrijk. De reders waren ondernemend en vernieuwend. De sector produceerde niet alleen merkwaardige visvangsten, maar ook helden, grootschalige bedrijven, straffe verhalen en beroemde voormannen.

Bij die voormannen waren volbloed Oostendenaars die uit beroemde geslachten voortkwamen, zoals John Bauwens (°1866-†1955), die een nazaat was van de beroemde Oostendse kaper Van Maestricht. ⁽¹⁾ Anderen kwamen uit de Westhoek in Oostende aangespoeld. De Pannenaar Dies Decrop (°1869-†1956) was zo iemand. Hij kwam vanuit De Panne naar Oostende afgezakt en legde er de basis van een echt visimpe-rium. ⁽²⁾ Kapitein Arseen Blondé (°1880 - †1971), wellicht de beroemdste schipper die onze visserij ooit voortgebracht heeft, was eveneens uit de Westhoek afkomstig. ⁽³⁾ En een enkeling kwam ons uit het binnenland toegewaaid. Dat was met name het geval bij Henri Pype, beter bekend als Paster Pype (°1854-†1926).

Hendrik Pype werd geboren in Geluwe en meer bepaald in het gehucht Terhand. We hebben het op de kaart moeten opzoeken en ja, Terhand ligt echt wel in het diepe Vlaanderen: 'Op een honderdtal stappen van de herberg "In den Ondank", naar Beselare toe, lag, omringd door dikke wilgenkoppen, de hofstede van boer Pype.' ⁽⁴⁾ 'Hendrik was het tweede kind van landbouwer Carolus-Ludovicus Pype en Ursula Deltour.' ⁽⁵⁾

Henri Pype kreeg zijn priesterroeping wel bijzonder vroeg. Toen de boerenzoon nog maar twaalf was, wist hij al dat hij priester wilde worden. 'Hij was nog geen dertien jaar. Alles was stil op den hof. Mensen en dieren waren reeds te ruste. Toen stond

de kleine Henri op, ging naar de kamer van zijn ouders, met een brandende vraag op zijn lippen: 'K zou zo geerne voor priester leren'. Zo staat het te lezen in de hagiografie **Paster Pype - Menhère Herrie**. En priester werd hij. In 1879 werd hij gewijnd en nog hetzelfde jaar kwam hij in Nieuwpoort terecht waar hij in het college les ging geven.

In 1884 wordt hij naar Oostende verplaatst waar hij eerst onderpastoor wordt in de parochie rond de Sint-Petrus-en-Pauluskerk. Daar komt hij in contact met de vissersbevolking. Niemand noemt hem daar pastoor. Iedereen spreekt hem aan als **Menhère Herrie**. In hoger vernoemde hagiografie heet het zo: 'Na zijn kerkdienst ging hij naar de wijken van de vissers. Leumend over de halve deuren in hun lage woonst, sloeg hij een babbeltje met de naarstige vissersvrouw'

's Morgens vroeg stond hij aan de vismijn om het volk in hun doening bezig te zien. Zijn vingers streelden de krullen van de vissersjongens. Zo leerde hij zijn volk kennen. Alles leerde hij van hen, hun noden - hun werk - hun hoedanigheden - hun fouten - hun godsdienst - hun gevaar - hun taal. Dag en nacht was hij daarmee bezig.'

'Hij zag hoe jongens van 12-13 jaar, zonder enige voorbereiding, op visvangst gingen. Voor hen was het de eerste maal, het grote avontuur waarvan ze droomden. Maar voor de ouderen, die daar aan de kaai rondzwierven - echte sukkels - was het avontuur voorbij.'

'Sociale wetten bestonden reeds gedeeltelijk, doch voor een visser was er niets voorzien, zelfs geen pensioen van 65 F per jaar.'

De vissers brengen hem op de hoogte van de sociale mores: "Weet je menhère" - was een van die klachten - "dat ik een veertien dagen in zee ben geweest en met Pasen terugkeerde. Een heel slechte vangst. Voor ons geen centiem. Niemand kreeg iets, tenzij de reder voor de slijtage van zijn schip en zijn voorzien deel voor het dekken van de kosten. Weet je wat dit betekent voor een vrouw, die verlangend naar de thuiskomst van haar man wacht en op een feestdag, in de hoop toch iets te ontvangen, en dan niets krijgt..."

Op 22 mei 1886 wordt hij aangesteld als eerste aalmoezenier ter zee. Zijn taak bestaat erin dienst te doen op een van de twee visserijwachtschepen. Het stoomschip 'Ville d'Anvers'

Het visserijwachtschip *Ville d'Ostende* waarop paster Pype vanaf 1886 zijn taken uitvoert.

(een zeilstoomboot) doet de wintercampagne en de brikschoener 'Ville d'Ostende' doet de zomerdiens. De wachtschepen oefenen op de Noordzee toezicht uit op de visserij, de visserijwacht moet op zee ook geschillen beslechten, bijstand verlenen en jawel 'de zielzorg van de manschappen en de vissers behartigen.'

Visserijschool

Pype is nog maar een jaar in functie wanneer op 23 augustus 1887 de beroemde vissersopstand uitbreekt. Er vallen doden en de pastoors moeten de gemoederen bedaren. 'Op 26 trekt de begrafenisstoet door de stad. Op de begraafplaats in Mariakerke voert deken Decannière het woord. Hij maant aan tot kalmte. Een visser wijst er in een toespraak op dat de twee gestorven zijn voor het belang van de vissers. Bij het neerlaten van de kisten stijgen er waakkreten op uit de massa. Paster Pype maant in een rede aan tot waardigheid.'⁽⁶⁾ In de hagiografie *Paster Pype - Menhère Herrie* luidt het als volgt: 'Toen heeft Paster Pype de lijkrede uitgesproken, en al zijn talenten en al zijn gaven gebruikt om de vissers tot kalmte aan te manen en om de gemoederen te bedaren, want, dit zijn ook zijn woorden: "het stormde in hun koppen".'

Het daaropvolgende jaar sticht Pype in Oostende zijn visserijschool. Het gebouw in de Wellingtonstraat wordt hem geschonken door de weduwe van een rijke wijnhandelaar. De school wordt naar haar overleden zoon, André, genoemd: St.-Andreas. (Opmerkelijk is dat veel katholieke scholen in Oostende ook vandaag nog de naam St.-Andreas dragen.) Bij de overgang van de XIXde naar de XXste eeuw werden er overigens wel meer visserijscholen opgericht: 1890 Blankenberge, 1893 Nieuwpoort, 1903 De Panne, 1903 Koksijde, 1903 Katholieke visserijschool Heist, 1906 Oostduinkerke en 1906 Ibis Bredene. Dezelfde bron leert ons ook dat er in 1867 in Oostende al een scheepsjongensschool was aan boord van de driemaster bark 'Mathilde'. (7) Bovenstaande info mag dan wel uit een eindwerk komen van leraars in spe, correct is het geenszins. Dirk Demaeght weet dat in de opsomming

enkele scholen ontbreken. Dat is het geval voor de Rijkvisserijschool van Heist en voor de visserijschool van Zeebrugge (die gevestigd was in de gebouwen van het huidige seamen-centre. We weten verder ook nog dat de zesjarige visserszoon Arseen Blondé in Oostende al in 1886 visserijonderwijs volgde bij 'Mijnheer Tabary, toenmalig bestuurder van der stedelijke visserijschool.'⁽⁸⁾

Hoe dan ook, de Broeders van Liefde organiseren in Oostende vanaf 1888 het katholieke visserijonderwijs voor de jongens en de Zusters van de H. Vincentius richtten in 1892 een kook- en naaischool voor vissersmeisjes op, de St.-Germana, die zich eerst in de Cirkelstraat bevindt. Beide scholen komen er onder impuls van Henri Pype.

't Zal wel gaan

Paster Pype deed meer. In 1894 richtte hij met enkele van zijn naaste medewerkers de Vrije Vissersgilde 't Zal wel gaan op. In een verzameling losse blaadjes die aalmoezenier Dirk Demaeght in het archief van de Paster Pypeschool vond, staat te lezen dat deze Gilde in de St.-Franciscusstraat gevestigd was 'in een gebouw voor haar en door haar gebouwd'. De vereniging betrachtte 'het welzijn' van de vissers. Dat welzijn 'omvat de visser gans en geheel, in zijn godsdienstige en zedelijke gevoelens, in zijn geldelijke belangen, in zijn bedrijf, zijn huisgezin, zijn maatschappelijke belangen, zijn vermaak, enz.' Het is vandaag niet gemakkelijk om de functie van dergelijke Gilde ten volle te begrijpen, een organisatie die op het eerste gezicht zowel kaarterclub, vakbond als verzekeringskas lijkt te zijn. De term Gilde is afkomstig uit de Middeleeuwen, toen beroepsgroepen apart van elkaar georganiseerd werden en de basis vormden van de middeleeuwse economie. Maar in 1894 bestaan die uiteraard niet meer, of het moet in folkloristische restanten zijn. Waarom grijpt Paster Pype dan terug naar een organisatievorm die voorbijgestreefd is? Waarom richt hij bijvoorbeeld geen vakbond op? Een halve eeuw eerder hadden de Gentse spinners en wevers zich immers al in een katholieke vakbond verenigd. De vakbondsorganisatie is toen dus al bekend. Is dat voor Pype een brug te ver? Is de vakbondsorganisatie iets dat te mijden valt voor boerenzoon Pype? De Gilde heeft wel een soort ziekenkas, zo blijkt uit artikel 3 van de statuten: *een kas tegen ongelukken op zee, een pensioenkas en een spaarkas*. Henri Pype leeft uiteraard niet in een maatschappelijk luchtledige. De alom aanwezige katholieke kerk ziet in die tijd de concurrentie van de liberalen en de socialisten in snelvaart op zich afkomen. Ook in Oostende is de politieke strijd erg zichtbaar. De Gentse socialistische voorman Edward Anseele roept de vissers op om een van de patroons onafhankelijke coöperatieve rederij op te richten. En van patroonszijde is het dan weer het liberalisme dat aan de katholieke invloed knaagt. Overal komen de katholieken in het verweer. Zo richt een andere pastoor in diezelfde periode de Boerenbond op. Later volgen middenstandsorganisaties die wellicht niet toevallig allemaal op soortgelijke principes gebouwd worden. Het zijn organisaties die het zgn. 'katholiek corporatisme' uitwasemen. Doel is de sociale vrede te herstellen en de verschillende klassen (in ons geval varende vissers en reders) te laten samenwerken, alles uiteraard onder de beschermende mantel van 'onze moeder de heilige kerk'.⁽⁹⁾

In 1995 werd er in Oostende een expositie geopend die leven en werken van Paster Pype belichtte. Aalmoezenier Demaeght leidde toen die tentoonstelling in: 'In zijn bloeiende Gilde 't Zal wel gaan bracht hij de vissers sociale voorzieningen en via de groep "kunst genegen" werd er gezorgd voor cultuur en ontspanning.' Demaeght noemde zijn beroemde voorganger toen zelfs een Oostendse Daens. Gaat de vergelijking op tussen de politiek erg strijdvaardige Aalsterse pastoor Adolf Daens (1839-1907) enerzijds en Pype anderzijds? Niet volgens wijlen Jef Klausning die daar in HVB op reageerde: 'Priester Daens deed het langs de politiek. Hij wilde een kristelijke partij voor de werkliden en medezeggenschap over

N.V. WILLEMS

Recuperatiebedrijf

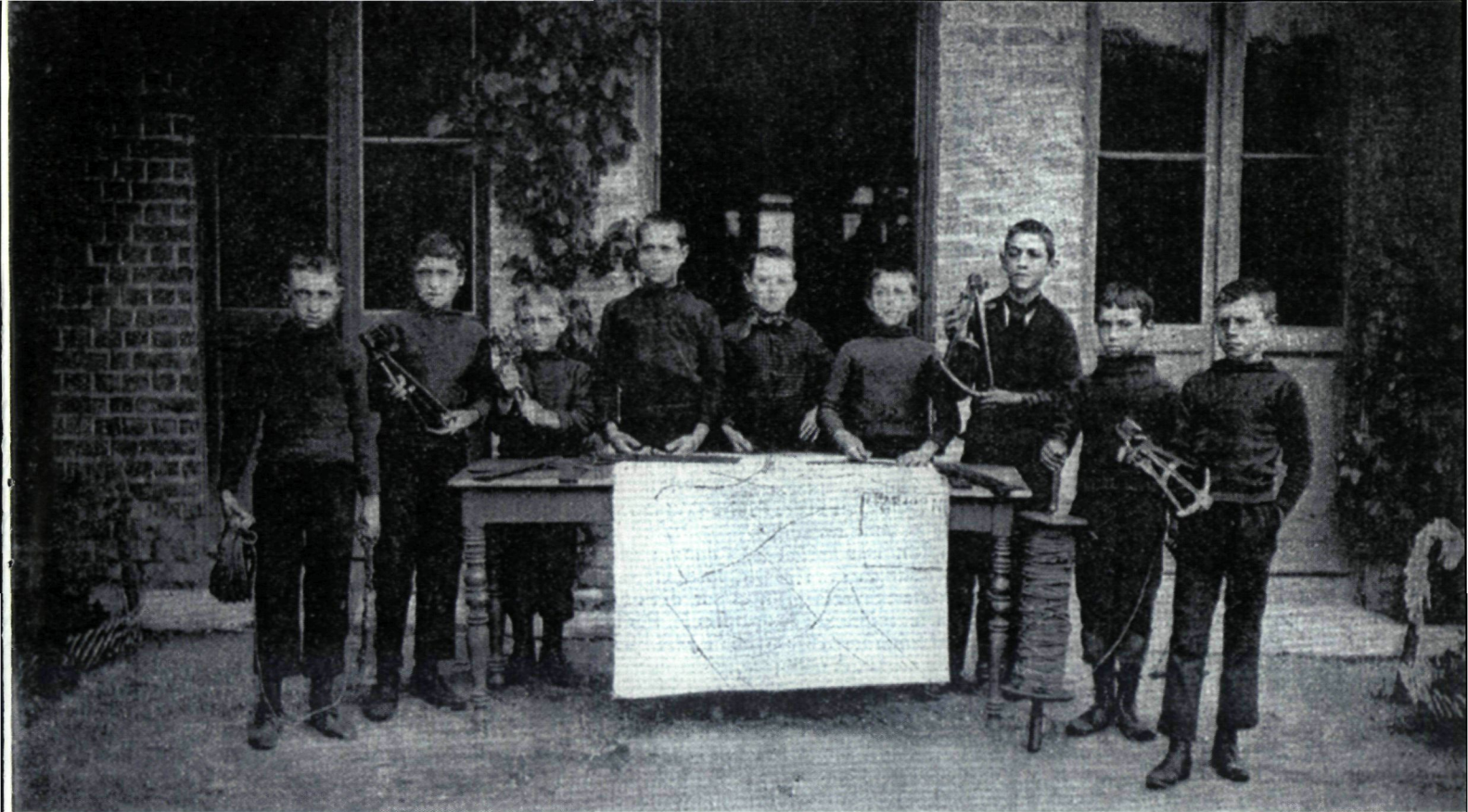
Oude metalen en containerdienst

Kalsijdeweg 3, 8470 Gistel (Snaaskerke)

Tel (059) 51 44 66

Container nodig?
Bel 059 / 51 44 66

In de grote tuin van de school plaatste paster Pype een vissersboot met alle toebehoren. Dit was van het allergrootste belang om het onderwijs van de toekomstige vissers te bevorderen, zij leerden er allerlei scheepsoefeningen, onderhouden en opkuisen van de schepen en boten, het breien en herstellen van netten, het behandelen van sterrenkundigen instrumenten, het peilen en onderscheiden van de wateren, het raadplegen van de kaarten... Zeker weten we het niet, maar de foto werd wellicht in de tuin van de Vrije Visserijschool St-Andreas genomen. De leerlingen tonen ons hun instrumenten.

wetten en reglementen, dit tegen de gevestigde Katholieke Partij van hoofdzakelijk rijke fabrikanten en baronnen en tegen het liberale kapitalisme. Dit was niet naar de zin van het katholieke establishment van toen en, ondanks het feit dat hij het opkomende socialisme bestreed, werd hij tot zijn scha en schande door de katholieke kerk die de gevestigde orde niet wilde verstoren in de ban geslagen.' En verder: 'In tegenstelling tot priester Daens wilde paster Pype geen klassenstrijd, hij streefde naar een overeenkomst tussen de verschillende klassen in het visserijbedrijf (...) In tegenstelling tot priester Daens kwam paster Pype met niemand in conflict.'⁽¹⁰⁾ In de gilde van Pype zaten arbeiders en patroons dan ook broederlijk naast elkaar. De eerste voorzitter (hoofdman genoemd) was Jaak Degraeve wiens beroep in de nevelen der tijd verscholen ligt, maar na diens dood wordt August Hamman hoofdman, waarvan we weten dat het een reder en scheepsbouwer is. Erevoorzitter is baron Ruzette, gouverneur. Neen, een vakbond is dat niet.

Het was een kleine polemiek tussen Demaeght en Klausing, waarin Demaeght zich wellicht graag gewonnen gaf, want op zijn website spreekt hij vandaag even goed over Pype als over de 'vader der visschers'.

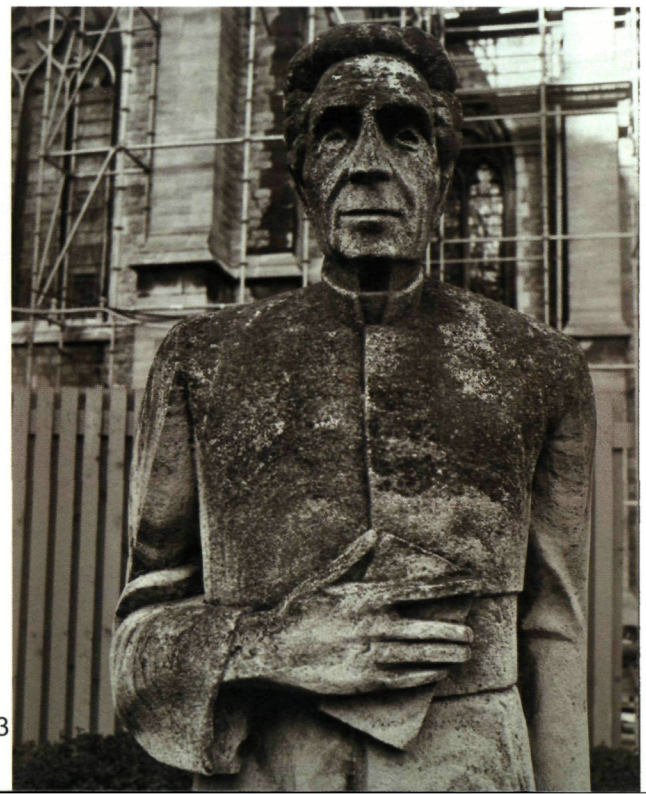
Toch ligt daar wellicht nog veel interessant voer voor geschiedkundigen die iets dieper willen graven dan wat de hagiografen ons over menhère Herrie te lezen geven. Was de gilde 't Zal wel gaan een pragmatische zet van iemand die gewoon 'iets' wilde doen om het lot van de vissers te verbeteren? Of zat er een politieke of/en sociale strategie achter? Demaeght zelf zei daarover in hoger vermelde openingsrede: 'Het is belangrijk te weten dat de inspiratie van zijn Gilde onder andere ook te danken was aan het gedachtegoed van enkele belangrijke West-Vlaamse priesters. De zes jaar voor hem geboren West-Vlaamse priester-deken De Gryse van Kortrijk schreef in 1881, drie jaar vooraleer paster Pype naar Oostende kwam, een boek met de titel "Vaderlandsch recht en revolutie" met als ondertitel "Verhandelingen over de sociale questiën van heden". Daarin werd een fel pleidooi gehouden voor de lotsverbetering van de arbeidersstand. Vele van de voorstellen die De Gryse daarin formuleert (o.a. tot het oprichten van een spaarkas, een pensioenskas en een arbeidsverzekering) heeft Henri Pype gerealiseerd. Verder zal hij wellicht binnen de priesterconferenties en tal van vakliteratuur de verdiensten vernomen hebben van priesters zoals Vanlerberghe en Lauwers, die in de katholieke volksbonden van Kortrijk en Roeselare opkwamen voor de sociale rechten van de arbeiders.' Historici in spe, waar wacht u op?!⁽¹¹⁾

Wetenschap en cultuur

In 1898 schonk reder August Hamman een zeilsloep aan paster Pype. De houten O 154 Septentrion was in 1898 in Oostende gebouwd op de werf van August Cattoor voor rekening van de reder Louis de Naeyer. Als schoolschip kreeg het in 1898 de naam 't Zal wel gaan en het voer tot 1903 voor paster Pypes visserijschool.

Ook de ontwikkeling van de scheepsmotoren ging niet aan de aandacht van Pype voorbij. Hij ging de 'donkey' bestuderen.

Op een plantsoen naast de Sint-Petrus-en-Pauluskerk in Oostende staat het rijzig zandstenen Paster Pypemonument uit 1939 van Karel Demuyne (1899-1949) uit Nieuwpoort en herwerkt in mei 1988 door de Oostendse grafsteenkapper Roland Boury. Dit beeld stond vele decennia boven de ingang van de Paster Pypeschool. Toen het gebouw afgebroken werd, kreeg het beeld zijn plaats naast de kerk. (foto JoC)

GARDEC

VJ n.v. Tel. 050 54 45 41
Fax 050 54 58 37

Scheepsherstelling
Afwerking nieuwbouwschepen
Metaalkonstruktie
Draai-, frees- en schaafwerk
Inox- en aluminiumconstructie
Verhuur telescopische kranen

SDS n.v. Tel. 050 54 51 78
Fax 050 55 03 67

Leveren, plaatsen en herstelling van:
alle dieselmotoren
keerkoppelingen, pompen, compressoren e.a.
DROOGDOK
Schroeven en schroefassen
Las- en leidingwerk

Bureel - Werkplaatsen:
Boomkorstraat 7/8 - 8380 Zeebrugge
GSM 0477/41 20 93
24u / 24u

In 1905 keerde hij uit Denemarken terug met een scheepsmotor om zijn leerlingen vertrouwd te maken met de 'petrolmotor'. Dik tien jaar later telde de Belgische vloot al 16 zeilschepen met een hulpmotor. De moderniteit vond stilaan maar zeker zijn weg naar de visserij.

Hoger opgeleiden die zich destijds over de visserij bogen, waren inderdaad echte pioniers. Zo ook paster Pype. Om de visserij vooruit te helpen ging hij vreemde havens opzoeken waar hij vaartuigen, werktuigen, netten, vismethodes onderzocht en beschreef. De reis die hij bijvoorbeeld in 1897 met het visserijwachtschip *Ville d'Anvers* naar de Lofoten ondernam om er de visnijverheid te bestuderen is goed gedocumenteerd omdat hij daarover tal van brieven naar het thuisfront schreef. In zijn school richtte Pype een laboratorium op waar wetenschappelijke proeven uitgevoerd werden om vis te bewaren en hij had ook een museum. Hij ontleedde de maaginhoud van vissen om hun voedingspatroon te onderzoeken en hun migratie. Al dat opzoekingswerk vond zijn weg naar publicaties: in 1890 'Een boekje voor de Visschers en de Visscherijsscholen'; tussen 1909 en 1914 onder het pseudoniem **Zeeman** talrijke bijdragen in het vakblad 'De Vlaamsche Zeevisscher'; in 1911 een omvangrijk werk 'Over Visscherij'; in 1912 een boek 'Over motoren' en uiteraard ook 'Een kerkeboek voor Zeelieden'. Vermelden we nog dat priester-dichter Guido Gezelle bij paster Pype te rade ging om meer over het zeeleven te vernemen. Zo is er een brief bekend van Pype aan Gezelle waarin de eerste uitleg geeft over de primaire levensvormen in zee. Gezellekenner Willy Muylaert weet ook dat Gezelle aan Pype informatie vroeg voor het schrijven van zijn zeemansgedichten ('IJslandvaarders', 'De Visscher').⁽¹²⁾

Het einde

Henri Pype is ongetwijfeld een goed mens geweest die al zijn energie en al zijn middelen ten dienste van 'de gewone man' gesteld heeft. Hij deed dat voor de vissersgezinnen en gedu-

Oud geworden wil paster Pype nog een reis naar Lourdes meemaken. Hij komt ziek terug thuis en overlijdt korte tijd later. Op de foto zien we Pype achteraan recht staan (2de van rechts).

rende WO I stond hij ook klaar om de toegestroomde vluchtelingen te helpen. IN 1914 kwamen er dagelijks treinen met vluchtelingen te Oostende toe. Pype zorgde voor onderdak in zijn visserijsschool en in de Vissersgilde. De gebouwen van 't Zal wel gaan werden in die oorlog trouwens ook getroffen. Op 22 september 1917 vernietigde een obus de hele inboedel. Na de oorlog herneemt Pype zijn aalmoezenerswerk op zee. Nu gebeurt dat aan boord van de *Zinnia*, een kruiser die in 1915 in Engeland gebouwd werd. Het schip wordt in 1920 naar België gebracht en Pype blijft erop actief tot 3 mei 1922, wanneer hij zijn laatste mis op het schip doet. Hij is dan 68. Hij voelt zijn levenskrachten fel dalen en wil nog een reis naar Lourdes maken. Wanneer hij van die reis terug thuis komt, blijkt hij ernstig ziek te zijn, zo erg zelfs dat zijn medepassagiers vreesden dat hij het einde van de tocht niet zou halen. Hij sterft op 3 juni 1926 en wordt op 8 juni onder massale belangstelling begraven. Na zijn dood krijgt de Vrije Visserijsschool in Oostende zijn naam. In Geluwe wordt een straat naar hem genoemd. Hij krijgt in Oostende een standbeeld en een opleidingsschip krijgt eveneens zijn naam. In 2007 wordt het oud-kerkhof te Oostende naar hem genoemd. Bij de ingang van dat kerkhof bevindt zich zijn eregraf. Op deze begraafplaats vinden we andere groten uit de visserij. Zo ligt ook cpt Arseen Blondé er begraven en de reder-politicus Henri Baels.

Flor Vandekerckhove

- (1) *Over de kaper Van Maestricht: Walter Debrock, 1994. De Oostendse kapers, p. 67. Oostende, uitg. De Lachende Visch. Over John Bauwens: John Bauwens, de man die de school zijn naam gaf, in HVB 1988/III/p.45.*
- (2) *Pros Vandenberghe, Enkele grepen uit het leven van Désiré Decrop, in HVB 2006/II/p.24-25. Herneming van een artikel uit Het Visserijblad van 20 januari 1956. - Flor Vandekerckhove, Leven en streven van Désiré Decrop, in HVB 1999/XI/11 e.v. - Flor Vandekerckhove, Het visserij-imperium van Decrop, in HVB 2005/VII/24.*
- (3) *Flor Vandekerckhove, Het leven en de werken van Arseen, alias Tjène, Blondé, in HVB 2011/XI/p.5 e.v.*
- (4) *Remi Denys, 1964. Paster Pype - Menhère Herrie. Auteur Remi Denys uit Geluwe schreef het boekje in opdracht van het 'Herdenkingscomité Paster Pype' ter gelegenheid van de feestelijkheden 'Oostende 1.000 jaar'.*
- (5) *Een compilatie van gevonden publicaties - Korte levensschets van Pasoor (Henricus) Pype - 'Vader der visschers'. Een samenvatting van losse blaadjes die aalmoezener Dirk Demaeght in het archief van de Paster Pypeschool vond. In te kijken op <http://demaeght.skynetblogs.be>.*
- (6) *Flor Vandekerckhove, De Oostendse vissersopstand, een feitenrelaas, in HVB 2011/V/ p.22 e.v. Gebaseerd op een lezing die wijlen Jef Klausning in 1987 gaf in estaminet De Peerdevisser te Oostduinkerke.*
- (7) *Jongeren tijdens en na het visserijonderwijs, Seminariewerk als afsluiting van een D-cursus aan het Hoger Rijksinstituut voor Technisch Onderwijs te Brugge. Opgemaakt door Sorgeloos W., Vanhoorde G., Vandierenonck F. en Vantorre R. - schooljaar 1985-86. p.13.*
- (8) *'Wie en Wat - Arseen Blondé' van de redactie in Het Visscherijblad 1/1938.*

(9) Leen Van Molle, 1990. *'Ieder voor allen, De Belgische Boerenbond 1890-1990'* — Peter Heyman. 1998. *'Middenstandsbeweging en beleid in België, 1918-1940, Tussen vrijheid en regulering'*: 'De katholieke landbouw- en middenstandsleer waren natuurlijk met elkaar verwant en vonden hun wortels allebei in het katholiek corporatistisch denken van de jaren 1870-1880. Zowel de Franse als de Duits-Oostenrijkse corporatistische school oefenden een grote invloed uit op de leidende sociaal-katholieke denkers en "hommes d'oeuvres" in België' p. 53. *Zou dit ook voor Henri Pype gelden?*

(10) Dirk Demaeght: *'Paster Pype was de Oostendse Daens'*, in 1995/XI/12. Jef Klausling: *'Paster Pype was helemaal niet de Oostendse Daens'* in 1995/XI/14.
 (11) Dit stuk over *'t Zal wel gaan van paster Pype* zou onvolledig zijn, mochten we nalaten te vermelden dat de huidige aalmoezenier ter zeevisserij, Dirk Demaeght, in 1999 een gelijknamige liefdadigheidsorganisatie opgericht heeft.
 (12) Willy Muylaert, *'Guido Gezelle, Pastoor Pype en de Oostendse visserij'*. HVB, 1990, I, pp. 27-29.

VISSERIJSCHOLEN

Omdat de teksten die we konden raadplegen erg onvolledig waren, vroegen we Dirk Demaeght, destijds directeur van de Vrije Visserijschool Paster Pype in Oostende, om inlichtingen: hoeveel visserijscholen hebben er bestaan? Na enig speurwerk kon hij voor ons onderstaande lijst samenstellen.

1. In 1867 werd de driemasterbark 'Mathilde' als scheepsjongensschool ingericht. In 1881 werd dit onderwijs verlegd naar de 'Ville d'Ostende' en nog wat later naar de 'Ville d'Anvers'.
2. In 1886 adviseert de Handelskamer van Oostende een vissersklas op te richten (in 1886). In dat jaar wordt in Oostende inderdaad een 'vissersklas' gestart, die in 1887, bij K.B. van 30-09-1867, overgaat in de 'Rijkscheepsjongensschool van Oostende'. Deze school verdween bij het uitbreken van de W.O.I. In 1949 werd opnieuw een 'dagschool' ingericht. Er werd later een volledige nieuwe school gebouwd en in 1965 in gebruik genomen met de naam 'John Bauwens'. Thans is daar het Maritiem Instituut gevestigd.
3. 1888, de 'Vrije visserijschool St. Andreas. De naam van Paster Pype werd er pas later aan toegevoegd (1928).
4. 1890, Blankenberge, onderpastoor G. Callier was eerste directeur. De lessen werden gegeven in het St. Pieterscollege - verdween in 1947.
5. 1895, Nieuwpoort, met een avondcursus gegeven door onderpastoor Pil. Werd in 1944 een dagschool.
6. 1903, De Panne, kende hoogtepunt in 1910.
7. 1903, Koksijde, kende hoogtepunt in 1910.
8. 1903, gemeenteschool (?) Heist. - de Rijksvisserijschool werd opgericht op 01-10-1947
9. 1904, Vrije Visserijschool van Heist, gesticht door onderpastoor Decalouw. (fusioneerde met de Rijkschool in 1978).
10. 1906, Oostduinkerke, (bestond slechts 25 jaar)
11. 1906, Ibis Bredene. Gesticht door prins Albert op 6 juli 1906.
12. 1928, De visserijschool van Boekhoute - was een zondagschool en verdween in 1933.
13. 1932, De Vrije Visserijschool van Zeebrugge, opgericht door pastoor Bondeu. Tijdens W.O.II werden de lessen gestaakt en na de oorlog niet meer hervat.

**VLOOT, reder van de overheid,
stelt in Oostende een driehonderdtal collega's te werk**

via **www.welkombijvloot.be**

**kun je solliciteren:
(jobs - vacatures)**

**en op de hoogte blijven van onze nieuwbouw:
(projecten - nieuwbouw)**

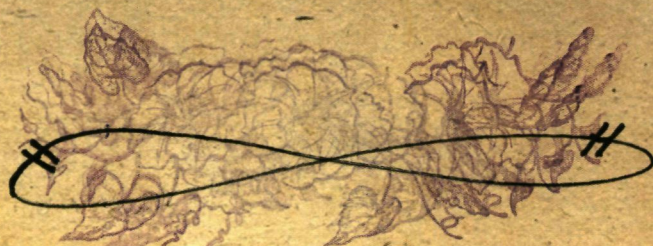

Aangespoeld in Oostende

1 Afcheid van Antwerpen

't beiert in mij, meeuwenstroom, ik
vind geen woorden meer voor u, bloed
als een neergehaalde linde
woordenklaam die wordt gesloten
taxi aan de lijn - 'Oost. Einde...'

de Markies van Bergerhout weet
alles valt naar beneden behalve
de Noordzee: die blijft drijven

{ dank aan Steven Guitens, 'Markies van Bergerhout',
voor het citaat uit 'Dumbo in Auschwitz' (1994) }

2 Oostende, bij de overzet Visserskaai - Oosteroever

Schipper Marnix schreef in de gloed:

Oliegladde zee bloedend rode zon.
We varen. Malen over vissersadem.
Ochtendrood zeemansnood. We vissen.
Winden. Het schip leeft. Ik is wij.

aangespoeld met sputtermotor
longen met de Vlaamse ziekte
open u toch, mijn O - maar uw
kaai staat droog; dik water, daar toogt
Odysseus: 'Wat was is niet meer.'

Beest bast. Draak licht.

'Loopt de zee soms over? Kom, mijn broeders -
Lutz, blaas uw Polka de la Muerte!
Bruno, speel uw 'Captain of my Ship' voor
'meisjes golvend als de baren' - ay, want
gras groeit hier niet groener. Zing met ons mee:

HET SOP VERSCHIJT VAN TINT
GARNAALT VAN SLOEP EN WRAK -

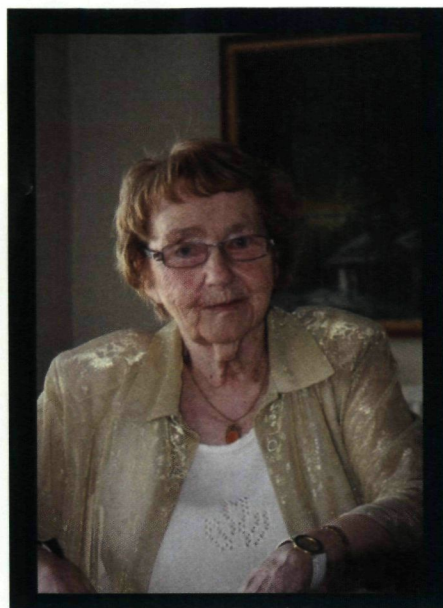
MUZIKALE BRANDING
BIJ DE ROTSEN

H

{ dank aan Schipper / Odysseus Marnix Forleine -
Zeekidder (De laatste) van www. devissersbent.be -
voor zijn fonkelverzen }

• een laatste bronk op Bruno 'Walkin' on Water' Deneckere
• en op Lutz 'Infrarundo' Marquez
Luz "Las muchachas se mueven / como las en el mar"

**RACHEL BARBAIX (88)
OVERLEDEN**

We werden op de hoogte gebracht van het overlijden van Rachel Barbaix, weduwe van wijlen schipper-reder Frans Serie en moeder van schipper op rust Eddy Serie.

Rachel (Oostende, °17 februari 1923) stierf op 3 december 2011 te Oostende. De begrafenisplechtigheid greep plaats op 10 december.

Rachel woonde als kind in de Kaaistraat en groeide op in het Oostendse Visserskwartier. Wanneer de oorlog uitbreekt vluchten vader Pierre Barbaix en moeder Maria Kimpe met hun kinderen (Rachel, Marie-José, Marguerite, Pierre en André) met het schip eerst naar Dieppe. Enkele dagen later wagen ze,

Rachel Barbaix aan de Oostendse Vistrap als jonge veertigjarige, halverwege de jaren zeventig.

zoals de andere Belgische vissers dat doen, de oversteek naar Engeland. Ze komen in Brixham terecht. Pierre Barbaix trekt er ter visvangst en terwijl de dochters netten breien, wast en plast Maria niet alleen voor het gezin, maar ook voor een zevental jonge Zeebrugse vissers die daar verblijven. Daar worden Frans Serie (één van de jonge Zeebrugse vissers) en Rachel Barbaix verliefd op elkaar. Later komen de meeste jonge Belgische vissers bij de Royal Navy Section Belge terecht. Ze worden verspreid over de havens van Groot Brittannië en hun verloofden en echtgenotes reizen hen na. Zo vergaat het ook Frans en Rachel, die inmiddels gehuwd zijn. In april

1945 wordt hun zoon Eddy geboren. Na de oorlog volgt Frans zijn nieuwe familie en gaat hij samen met vrouw en kind in het huis van zijn schoonouders wonen. Hij vaart als matroos op de O 100 van schoonvader Pierre Barbaix. In 1950 koopt Frans Serie zijn eigen kustvaartuig (O 628) en gaat Rachel vis en garnaal verkopen aan de Oostendse Visrap. Ze doet het vijftienvintig jaar. In februari 2004 overlijdt haar echtgenoot, een verlies dat door Rachel maar moeilijk verwerkt wordt. Ze woont nog een vijftal jaren alleen en in april 2009 verhuist ze naar woon- en zorgcentrum Godtschalck, waar ze op 3 december 2011 overleed.

LEZERS REAGEREN

DE N 9 VAN AUGUSTE CALCOEN

In HVB van december 2011 stond een oproep van een lezer. Hij wilde weten wat er met de opvarenden van de N 9 gebeurd is, een vissersvaartuig dat in WO I op een mijn gevaren is. Veel lijsten over deze periode zijn er niet terug te vinden. Ik heb ooit in het Scheepvaartmuseum in Antwerpen een lijst teruggevonden van 1910 en 1919 en daar komt bij de OPEN BOTEN de N 9 Angèle voor. Deze was in 1910 (eerste beschikbare gegevens) eigendom van François Coulier. Naderhand werd het scheepje verkocht aan Louis Bogaert (datum onbekend) en uiteindelijk werd het doorverkocht aan Auguste Calcoen, waarnaar de lezer in zijn brief verwijst. Gedurende de oorlog was het scheepje actief vanuit Frankrijk (Rozendaal – Dunkerque). In 1919 is er dan een nieuwe N 9 open boot ingeschreven. De N 9 La Paix,

eigendom van François Vileyn. Deze was actief tot 1922. In verdere notities heb ik staan dat de N 9 Angèle 'verdwenen' is in de oorlog. (de oorlog wordt hier 'gezien' van 1914 tot 1919)

In de Oostendse krant Le Carillon van woensdag 06-08-1919 is er nog een bericht verschenen dat ik hierbij voeg (een 'canot' is een 'open boot'). In de volgende nummers van Le Carillon is er echter niets meer terug te vinden over deze ramp. (Het is al verwonderlijk dat er een bericht over Nieuwpoort in de Oostendse kranten van deze tijd verscheen).

Gino Provost, Wanzele

ARSEEN BLONDÉ EN DE KUSTVISSERIJ

In HVB XI/2011 publiceerden we een door de lezers erg gewaardeerde biografie van Arseen Blondé, alias Tjène, wellicht de beroemdste schipper die de Vlaamse visserij ooit voortgebracht heeft.

We vermeldden daarin ook dat Arseen Blondé een moeilijke relatie

met zijn kinderen onderhield, ook omdat hij al vroeg feitelijk van zijn echtgenote gescheiden leefde. Gust Beyen, een volkskundige auteur die verre familiebanden met Blondé heeft, schreef daarover: *'Al voor 1932 had Arseen zijn gezin verlaten. Ik heb nog gelezen dat hij de reputatie had een aantrekkelijk man te zijn, erg gewaardeerd bij vrouwen! De kinders en kleinkinders hebben hem dat ook erg kwalijk genomen. Ze hadden nog weinig contact met hem. Daardoor geraakte ik ook moeilijker aan inlichtingen.'* ⁽¹⁾

Schipper op rust Eddy Serie wist er ons inmiddels meer over te vertellen. Hij interviewde destijds de inmiddels overleden Redgy Beyen, zoon van kustvisser Raphaël, alias Katterogge, Beyen en van Lucienne, dochter van Arseen Blondé. ⁽²⁾ Serie herinnerde zich het gesprek dat hij daarover met Redgy Beyen had: *'Hij vertelde me ontzettend veel, maar hij wilde niet dat ik dat allemaal neerschreef. Het ging vooral over de moeizame omgang van Blondé met zijn familie, o.a. met zijn dochter Lucienne en zijn schoonzoon Raphaël, Katterogge, Beyen en hoe de kleinkinderen daar*

allemaal onder leden.' Vermeldenswaard is wel dat Redgy Beyen beweerde dat Arsène Blondé zijn schoonzoon Raphaël Beyen te min vond als trouwpartij voor zijn dochter... omdat hij een kustvisser was en dat Blondé zijn schoonzoon daarom nooit heeft willen helpen. Als illustratie van de aversie die bestond tussen de diepzeevissers en de kustvissers, tussen 'Pannenaars' en 'bootsjowers' kan dat tellen.

(fv)

(1) 1995 - 'Kwartierstaat van Arsenius Franciscus Blondé'. Gust Beyen in 't Calcoentje, veertiende jaargang, nr. 4 - 15 augustus 1995. Lucy Blondé, de in Folkestone geboren dochter van Arseen, huwde met de Oostendse visser Raphaël, alias katterogge, Beyen, een kozijn van Gusts vader.

(2) - 'Visserij was de bron'. 2008. Uitgegeven door de Vriendenkring van het Noordzee-aquarium Oostende. Auteur Eddy Serie. Redgy Beyen spreekt in het boek over Arseen Blondé op p. 28.

NAAKTLOPEN

In HVB XI/2011 verscheen er een column van Jan Lamote onder de titel *Naaktlopen*. Het stukje heeft me verbaasd en zelfs enigszins misnoegd.

Mijn eigen naturismeverhaal is twee jaar geleden begonnen. Mijn geliefde, een fervent naturalist, nam me mee. Ik had er geen enkele moeite mee me naakt onder de menigte te begeven en ervoer meteen de bevrijding die er van het naturisme uitgaat.

Veel mensen worden mooi als ze hun kleren afdoen. Ze krijgen iets onschuldig, iets speels. Het is een verademing om mensen zo ontspannen in hun blootje te zien zonnen, zwemmen, wandelen, eten en drinken. Iedere naturalist zal trouwens beamen dat de verdraagzaamheid toeneemt naarmate de kleren verdwijnen.

Bloot heeft iets puurs. En het is zoals men zegt: helemaal naakt is véél minder prikkelend dan Met Nog Een Beetje Kleren. Bloot knipoogt niet, zoals een minuscuul broekje dat wel soms kan.

In een naturalistenhotel viel het me op dat een iets dikkere mens minder in de kijker loopt wanneer hij naakt is. Wellicht komt het door dat je referentiepunt weg is, er nergens iets overhangt of uitbult. Overigens vind ik dat zowel een ouder als een jonger, een geleefd of een strakker lijf een eigen soort, natuurlijke schoonheid hebben. Bovendien: omdat iedereen bloot loopt, zit er geen lading op je naaktheid en de angst dat je vreemd aangekeken zou worden is niet aanwezig.

Voor mij geen textielstranden meer. Meneer Lamote, ik stel voor dat u het toch nog eens probeert.

Nancy Van hoe

MINIMUM VITALE

Mag ik u op de hoogte brengen van een knoert van een fout tegen de Lingua Latina in uw blad van december II? Daarin hebt u het over het minimum vitalis, de grens waaronder de visserij niet mag vallen om nog leefbaar te zijn. Vermits substantief MINIMUM onzijdig is, moet adjectief VITALIS dat ook zijn. Vermits dit zich verbuigt volgens FORTIS (m), FORTIS (v), FORTE (o) is de enig juiste combinatie 'MINIMUM VITALE'

Helaas neemt dat niets af van de ernst van de beschreven situatie, dat geef ik toe. Proficiat voor het fraaie nummer!

Twan Légat, Hansbeke

KORT BERICHT

De Z 84 Calypso van Steven Depaepe.
(foto Scheepvaartwest)

ZEEBRUGSE BOKKEN-TREILER GERAMD DOOR GRIEKSE TANKER

Na een aanvaring voor de Engelse kust is de Z 84 Calypso op woensdag 21 december zijn thuishaven Zeebrugge op halve kracht binnengelopen. Het ongeval gebeurde op dinsdag 20 december nabij de Fairybank. De Griekse bulkcarrier Velos (225 x 35 meter en 65.000 ton) ramde het boomkorvaartuig dat daarbij heel wat averij opliep. De Griekse tanker voer na de aanvaring door naar Jeddah (Saudi Arabië). Het schip was op 19 december uit Brünsbittel vertrokken. De boeg en een deel van de romp van de Z 84 liepen boven en onder water schade op. De bemanning was op dek met de vangst bezig toen ze plotseling door de tanker werden geramd. Het schip maakte zwaar slagzij en dreigde te kapseizen. Voor de vijf opvarenden is alles goed afgelopen.

'Aan stuurboord heeft dat schip ons meegesleurd en is er water over de zijde gekomen en kwamen we los,' zei de eigenaar-schipper Steve Depaepe. 'De achtersteven van het schip duwde ons naar onder. Ik zat volledig onder water. Ik had een drijfpak aan en dat zorgde dat ik weer aan boord spoelde.' De bemanning kwam er met de schrik vanaf. In het droogdok van Gardec werd het schip vervolgens onder de waterlijn geïnspeteerd. De zeevaartpolitie kwam aan boord om proces verbaal op te maken en de experts van de verzekering hebben de schade opgenomen. Gardec kreeg de opdracht de herstellingswerken uit te voeren.

ZEEVISSERS - VISBEWERKERS
- HAVENARBEIDERS - ZEELIEDEN EN BINNENSCHIPPERS
VOOR AL UW PROBLEMEN

WENDT U TOT DE

Zeemansbond A.B.V.V.

Ivan Victor

Federaal secretaris
zeevisserij

Jules Pourquaetstraat 27

Oostende

Tel.: 059 55 60 85

Fax: 059 70 51 33

E-mail:

Ivan.Victor@btb-abvv.be

R. Vermote:

gewestelijk secretaris

0476 23 40 28

Heiststraat 3

Zeebrugge

Tel.: 050/54 47 15

Fax: 050/54 42 53

E-mail:

renaud.vermote@btb-abvv.

Torhoutsesteenweg 42

8400 Oostende

T 059 27 05 45

F 059 51 25 15

www.calcule.be

Pauwels - Tommelein - Vermeire

HET NASLAGWERK ONZE IJSLANDVAARDERS

van links naar rechts: conservator Maja Wolny, André Cavyn voorzitter van de Vrienden van het Museum, de gemeentesecretaris van Koksijde, de burgemeester, auteur Johan Depotter en zijn echtgenote, en gedeputeerde Guido Decorte.

Op 16 december werd in Oostduinkerke het naslagwerk 'Onze Ijslandvaarders' voorgesteld. Het werk bestaat uit twee dikke boekdelen van elk 600 bladzijden. De auteur beschrijft erin het vissersleven van 975 Vlaamse Ijslandvaarders. De boeken mogen het levenswerk genoemd worden van de Oostduinkerkenaar Johan Depotter die er 25 jaar aan gewerkt heeft.

De boeken werden uitgegeven door Academia Press uit Gent i.s.m. Navigo. Ze werden mee gesubsidieerd door het Europees grensoverschrijdend project Interreg IVa '2 Mers Seas Zeeën' en de Provincie West-Vlaanderen. Het werk is o.m. te koop in het museum navigo en bij de toeristische diensten van Koksijde. De twee boeken kosten samen 70 euro.

We komen in ons februarinummer uitgebreid terug op deze belangrijke publicatie.

VLIZ KRIJGT WERELDWIJDE ERKENNING

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) zag zijn inspanningen rond het beheren van zeegegevens beloond met een internationale certificering binnen het Werelddatasysteem van de Internationale Raad voor Wetenschappen (ICSU). Daarmee mag VLIZ zich nu officieel partner noemen van een netwerk van 28 werelddata-centra.

De Internationale Raad voor Wetenschappen heeft zijn hoofdkantoor in Parijs. Het bundelt de krachten van 120 nationale onderzoeksinstituten uit 141 landen en 30 internationale, multidisciplinaire netwerken.

Het VLIZ werd streng beoordeeld. In hun argumentatie drukten de beoordelaars het gunstig advies als volgt uit: 'VLIZ heeft een gelijk georganiseerd datacentrum met internationale

reputatie en een stevige wetenschappelijke achtergrond. Het geeft ook blijk van een zeer professionele benadering voor wat betreft het verzamelen, beheren, conserveren en herver spreiden van data'.

Het VLIZ werd in 1999 opgericht door de Vlaamse regering, de provincie West-Vlaanderen en het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek en vervult sindsdien een belangrijke ondersteunende en informatieve rol voor de zee- en kustwetenschappen in ons land en daarbuiten.

Z 53 EN Z 571 VISSSEN ZUINIGER MET VLEUGELTUIGEN OP WIELEN

De Vlaamse vissersvaartuigen Z 53 en Z 571 vissen met nieuwsoortige vleugelvormige vistuigen op wielen. De zogeheten ecoroll beam, met ook een wiel op de neus van de vleugels, werd in Zeebrugge ontworpen door Joël Snauwaert: 'De eerste beam hebben we samen met reder Steven Savels op de Z 53 uitgetest.'

Snauwaert heeft ruim dertig jaar ervaring en kent de visserij op z'n duimpje. 'Ik heb ervaring in de korren en toebehoren opgedaan en een klein kottertje gehad dat ik zelf gebouwd heb. Verder heb ik in de loop der jaren allerlei vissystemen uitgeprobeerd.' De ecoroll beam staat onder octrooi op zijn naam. Hij verwacht ook een te leveren voor de Z 39.

Na een week proefvaren met de nieuwe bommen liep de Z 571 in Zeebrugge weer binnen. Snelle berekeningen leerden volgens Snauwaert dat er per etmaal minstens 500 liter gasolie was bespaard, zonder date er vangstverlies geleden werd. Schipper-eigenaar Dirk Degrendele kijkt terug op een voor spoedige reis naar het Engels Kanaal: 'We hebben bewust de moeilijke grond opgezocht en in de grote punten gevist. Alles is intact gebleven. We vingen hetzelfde en maakten een mooie besomming van 60.000 euro in zes visdagen.' (Foto Joël Snauwaert)

d'Oude Leie

brasserie - restaurant

Bachtekerkstraat 9 • 9800 Bachte-Deinze
T 09 387 03 00 • F 09 380 17 00
info@oudeleie.be • www.oudeleie.be

Tussen het dorpsplein van Bachte en de oevers van de Oude Leie vindt u brasserie - restaurant d'Oude Leie.

Seizoensgebonden keuken
Lunch - Menu's - Suggesties

De suggesties wijzigen om de 3 weken.

Open van woensdag tot zondag
van 12 u. tot 14.30 u. en van 18 u. tot 22 u.

d'Oude Leie is gesloten op maandag en dinsdag.

Tip: Voor groepen hebben wij menu's op maat.

ON THE ROAD AGAIN

VISSER UIT HEIST SPEECHT IN HET LETTERENHUIS TE ANTWERPEN

In Antwerpen opende Peter Holvoet-Hanssen een overzichtstentoonstelling n.a.v. het nakende einde van zijn stadsdichterschap. Om zijn twee voorbije dichtersjaren overzichtelijk vorm te geven deed hij o.a. beroep op Jo Clauwaert, u welbekend als fotograaf en vormgever van dit blad.

Omdat zowel Peter als Jo nauw betrokken zijn bij de redactie van HVB mocht de uitgever daar uiteraard niet op het appel ontbreken. We trokken op 30 november dan ook landinwaarts, 'on the road' naar 's lands grootste havenstad en meerden er aan vlak voor het Letterenhuis, waar de Heistse visser Chris Meyers, alias Prut, ons al stond op te wachten.

Dat Letterenhuis is het centrale archief van het Vlaamse literaire erfgoed. Het verzamelt documenten van Vlaamse schrijvers. Het bewaart duizenden handschriften, brieven, affiches en andere documenten. De vaste tentoonstelling vertelt het verhaal van de Vlaamse letteren in de 19de en 20ste eeuw. Schrijvers en lezers, kunst en literatuur, heden en verleden ontmoeten er elkaar ook op tijdelijke tentoonstellingen en boekpresentaties, zondagse ontbijtlezingen, openbare interviews, rondleidingen, literaire talkshows en literatuurwandelingen.

En nu konden we daar de opening bijwonen van Peters tentoonstelling. De mooie zaal van het Letterenhuis zat bomvol volk, want eerst zou er gespeecht worden.

Toespraken

Een speech van Peter Holvoet-Hanssen is telkens weer een belevenis en dat was nu niet anders. Een spreekgestoelte was aan hem niet besteed. Holderdebolder trok hij van voor naar achteren door de zaal, terwijl hij kwistig exemplaren van HVB uitdeelde, het verbouwereerde Antwerpse publiek bezwerend zich regelmatig te informeren over de stand van zaken in de visserij.

Dat publiek bestond vooral uit letterkundige grijsaards die wellicht dagelijks een boek consumeren. We keken om ons heen en zagen hoe al die mensen, dik tweehonderd in aantal, na de passage van Peter in HVB zaten te bladeren, een blad waarover ze nooit eerder gehoord hadden en dat hen zichtbaar met verstomming sloeg.

Die verbazing nam nog toe toen de Heistse visser Chris Meyers onverhoeds het podium beklom om er in 't beschaafd West-Vlaams het woord te richten tot de literaire elite van 't

Peter Holvoet-Hanssen spreekt losweg door de zaal, HVB uitdelend.

Chris Meyers op het spreekgestoelte van het Letterenhuis.

Stad: 'k Ga mezelf eerst e ki voorstellen, Chris Meyers afkomstig uit Heist aan Zee, varende als matroos / reservemachinist / reserveschipper op de Z 90 Francine. Omdat ik aan boord een scheepsdagboek bijhoud, en alleman daar blijkbaar gern in leest, kreeg ik goesting om een maandelijkse column in HVB te schrijven. Ik heb gewoon de telefong gepakt en gebeld naar Flor, de uitgever, om het hem te vragen. Hij was direct akkoord en blië ook. En zo heb ik Jo leren kennen en Peter. En al is 't dat ik maar één blaadje moet schrijven, toch heb ik daardoor al veel respect biegekregeen voor schrijvende kunstenaars.' Waarna hij de verwantschap tussen vissers en kunstenaars benadrukte: *'Voor Peter en Jo is de zee als een muze, inspiratie voor hun werk. Ikzelf zag er al heel vroeg m'n leven als visser in.'* En nadat hij de Antwerpenaars een en ander geleerd had over het leven aan boord, besloot hij: *'We zitten vele dagen, zelfs weken vast op het schip. Daar halen we om de drie uur de netten op, vierentwintig uur op vierentwintig, zeven dagen op zeven. Daarom heb je als visser veel aan kunstenaars. Aangezien we van het schip niet weg kunnen, moeten we ons in ons hoofd kunnen verplaatsen. Een goed boek lezen is een ontsnapping uit ons repetitieve leven. Verrijkend is het dan om een boek te kunnen lezen of te kunnen genieten van foto's en andere kunstwerken.'*

De tentoonstelling

Er volgden nog speeches en er was uiteraard ook het verplichte streepje muziek, maar uiteindelijk mochten we de tentoonstelling zelf bekijken. Die was volledig gewijd aan het werk dat Peter de voorbije twee jaar als stadsdichter geproduceerd had, maar de titel ('Stadsgedichten, van Antwerpen tot Oostende') liet ons vermoeden dat Peter ook daar buiten de lijntjes zou kleuren.

Flor Vandekerckhove overhandigt een gebundelde jaargang van HVB aan Peter.

'Duurzame' tekening van Jo Clauwaert.

Holvoet-Hanssen had in zijn stadsgedichten immers al tal van grenzen overschreden. Niet alleen had hij zijn woorden onder het volk gezocht in plaats van dat, zoals je 't van een dichter zou verwachten, te doen in het diepste van zijn gedachten, hij had meteen ook laten verstaan dat

de grenzen van Antwerpen al te beklemmend waren en dat hij daarom stads- en zeegedichten zou schrijven, een poëzie die ook in Oostende weerklank moest vinden.

Vermelden we terloops dat Oostende in Peters woordenschat breed opgevat dient te worden. Die stad is voor hem een metafoor voor alles wat met de zee te maken heeft, want ja, Peter is een zeezotje. Hij noemt zichzelf een kaper en zijn woonst in Antwerpen staat bekend als het kapersnest. Zo nu en dan beweegt hij zich door

die stad in een stuk marine-uniform en zo heeft hij nog een aantal merkwaardige kantjes die ons tonen dat de sirenen hem voortdurend zeewaarts lokken.

Wat meteen ook de interesse van de Antwerpse stadsdichter voor ons blad verklaart. Het is trouwens via onze vormgever Jo Clauwaert dat 'StadsPeter' in HVB infiltreerde, en zodoende tegelijk ook in Oostende, aan de kust, in de visserij. Die infiltratie heeft ons overigens geen windeieren gelegd.

De aanwezigheid van Peter en Jo (die door Peter steevast flitsmatroos genoemd wordt) heeft de kwaliteit van ons blad danig opgekrikt.

Flitsmatroos Jo heeft de stadsdichter gedurende de voorbije jaren trouw ter zijde gestaan en niet in het minst in diens uitbraak naar de kust die, zoals gezegd, vooral via ons blad verlopen is. In die context is het niet verwonderlijk dat een groot deel van de tentoonstelling (namelijk het deel *Oostende van 'Stadsgedichten, van Antwerpen tot Oostende'*) ingenomen wordt door foto's, tekeningen en objecten die Clauwaert de voorbije jaren gemaakt heeft en die door de zee in 't algemeen en door de visserij in het bijzonder geïnspireerd werden. Het is trouwens niet zonder trots dat we daar de uitvergroete king size

cover zagen van het HVB-nummer waarop Peter Holvoet-Hanssen zee kiest aan boord van een vissersvaartuig. Vermelden we ten slotte nog dat deze memorabele tentoonstelling vanaf deze maand ook in Oostende te zien zal zijn (zie kaderstukje). Allen daarheen!

(fv) • foto's JoC en Katrien Devos

VAN ANTWERPEN TOT OOSTENDE

De tentoonstelling *Stadsgedichten, van Antwerpen tot Oostende* loopt nog tot **8 januari** in het Letterenhuis te Antwerpen. Daarna komt Peter Holvoet-Hanssen ook letterlijk naar Oostende. Zijn laatste wapenfeit als Antwerpens stadsdichter is de onthulling van een fragment Aangespoeld in Oostende op een muur in Oostende op 21 januari 2012. Die dag wordt om 14 uur ook zijn luxueuze bundel '*Antwerpen/Oostende*' gelanceerd (Uitg. Prometheus, Amsterdam, met steun van Antwerpen Boekenstad). Om 14 uur start in de Droge Coo te Oostende een poëziemanifestatie rond de publicatie van dat boek en tegelijk is het de opening van de tentoonstelling 'Stadsgedichten, van Antwerpen tot Oostende' die vanaf 21 oktober tot 5 februari in de Droge Coo (Zeedijk 10) te zien zal zijn.

B.V.B.A. S & S

Jofra Shipping & Trading

Postbus 51 • B - 9060 Zelzate

Tel: +32 (0) 9 361 00 04 • Fax: +32 (0) 9 360 60 04

GSM: +32 (0) 477 952 450

E-mail: jofra.jan@gmail.com

Web: www.bvba-sens-jofra.be

- Aan- en verkoop van alle visserijschepen
- Aan- en verkoop van alle motoren / koppelingen
- Alle toeleveringen / reparaties
- Inbouw van alle merken motoren en koppelingen
- Tevens uw adres voor al uw sloop- en saneringsschepen

BERICHT VOOR DE LEZERS:

De 83ste aflevering van onze vlootrubriek wordt wegens plaatsgebrek verplaatst naar volgende maand.

SECTOR OP NIEUWJAARSBIJENKOMST.

Het is een traditie. Rond Nieuwjaar blaast het ILVO verzamelen. De sector komt dan in de Ankerstraat te Oostende bijeen om de nieuwste ontwikkelingen en uitdagingen te bespreken. Achteraf is er bij een drankje gelegenheid om Nieuwjaarswensen uit te wisselen.

Op 29 december waren er stoelen tekort om de bijna 100 aanwezigen plaats te geven. Emiel Brouckaert van de Rederscentrale sprak er over het convenant dat de sector met de overheid en Natuurpunt afgesloten had. Het programma voorzag verder in uiteenzettingen over innovaties (Job Schot van de Z 201 over Aqua Planning Gear, Dirk Albert Blom over de Hovercran in de garnalenvisserij en Joël Snaauwaert over de Ecoroll Beam die op de Z 53 aangebracht werd). Sofie Nimmegeers (ILVO) gaf toelichting bij de quota van 2012 en Els Vanderperren sprak over het verzamelen van economische gegevens m.b.t. de visserij (het Viseoproject). De voormiddag sloot af met een discussie over de plannen van de Europese Commissie om de vissers te controleren op wat ze daadwerkelijk boven halen, i.p.v. wat er aangeland wordt. (foto fv)

NEDERLANDERS ETEN MINDER VIS

De thuisconsumptie van vis is in Nederland in het derde kwartaal van 2011 gedaald. Gemiddeld zet de Nederlander maar eens in de drie weken vis op tafel. De Nederlander eet nu gemiddeld 3,6 kilogram vis per jaar, in dezelfde periode vorig jaar was dat nog 3,7. De bestedingen aan vis zijn echter licht gestegen, omdat de vis duurder geworden is.

Binnen de categorie verse vis, schaal- en schelpdieren is een daling in het verbruik van 2% zichtbaar. Vooral de consumptie van verse vis is afgenomen. Visconserven daalden ook met 10%. Het volume van diepvriesvis bleef daarentegen relatief stabiel. Diepvriesproducten als vissticks en pangasius laten zelfs een positieve ontwikkeling zien.

De Nederlander eet thuis gemiddeld maar een keer in de drie weken vis. Dat komt neer op 3,6 kilogram per persoon per jaar. In vergelijking met andere Europese landen wordt er in Nederland erg weinig vis gegeten. Zo is de thuisconsumptie van Belgen ruim 12 kilogram vis, schaal- en schelpdieren per persoon per jaar. In Zuid-Europese landen als Italië ligt de thuisconsumptie van vis zelfs rond de 20 kilogram per persoon per jaar.

DE HELE ZEE VLOEIT NAAR DE STAD

In het Oost-Vlaamse Provinciaal Museum Emile Verhaeren te Sint-Amands opent op 3 maart een tentoonstelling dat het werk van de letterkundige Emile Verhaeren (1855-1916) koppelt aan dat van Roland Denaeyer en Colette Van Poelvoorde, een kunstenaarskoppel uit Sint-Joost-ten-Noode.

In 2010 bracht Roland Denaeyer een bundel uit met de gedichten van Emile Verhaeren: *Toute la mer va vers la ville*. De bundel werd geïllustreerd met de tekeningen en collages van Roland Denaeyer en met de schilderijen van Colette Van Poelvoorde. Het zijn de werken uit dit boek die de basis vormen voor de tentoonstelling in het Verhaerenmuseum. Een hommage aan de weidsheid van de zee, de schoonheid van het platteland en de ongebondenheid van de schipper/dichter/kunstenaar.

Tentoonstelling: De hele zee vloeit naar de stad is te bekijken van 3 maart tot 3 juni 2012 — Enkel te bezoeken in het weekend, op feestdagen of op reservatie (11-18u). Inkom: 2 €. Werklozen, 65+, groepen: 1 €. Vrije toegang voor leerkrachten, leerlingen (-18), inwoners van Sint-Amands en rolstoelgebruikers. (foto JoC)

NEDERLAND VREEST FAILLISSEMENT BOOMKORVLOOT

Tijdens een vergadering, die op 3 december in Goedereede doorging, uitten de reders van de Vissersvereniging Zuid-West hun zorgen over het voortbestaan van de boomkorvisserij. Volgens de Nederlandse reders gaat de helft van de traditionele boomkorvloot binnen de twee jaar failliet als er geen alternatieven komen. Vooral de pulsvisserij (vissen met elektrische pulsen) zou, volgens de sprekers, uitkomst kunnen bieden: *'Over drie jaar is 75% van de overgebleven Nederlandse boomkorvloot van het toneel verdwenen als de rederijen op de huidige voet doorgaan.'*

In Nederland staan inmiddels al 48 gegadigden op de wachtlijst om met de pulskorren te gaan vissen. Ze geraken echte moeilijk aan leningen omdat de banksector nog niet echt gelooft in het systeem. Nochtans tonen de resultaten van de grootste Nederlandse boomkorkotters (die motoren van 2.000 pk hebben) dat de pulskor 45% bespaart in gasolie- en smeermiddelenkosten. Onzekerheid is er ook omdat de pulsvisserij voorlopig alleen nog maar als experiment toegestaan is. Volgens Anton Dekker, vicevoorzitter van de Nederlandse Vissersbond, is het verre van zeker dat de Europese Commissie het licht op groen zet voor een veralgemeende toelating van dat soort visserij. 'Er is extra budget nodig om te lobbyen', aldus Dekker.

DE EUROPESE VLOOT BLIJFT TE GROOT

De Europese Rekenkamer beoordeelde in hoeverre de EU-maatregelen geresulteerd hebben in de aanpassing van de capaciteit van de vissersvloot aan de vangstmogelijkheden. Voor de controle werden zeven lidstaten geselecteerd: Denemarken, Spanje, Frankrijk, Italië, Polen, Portugal en het Verenigd Koninkrijk. Uit de controle blijkt dat de vissersvloot te groot blijft in verhouding tot de vangstmogelijkheden. Ook in 1993 en 2007 vestigde de Rekenkamer de aandacht op het probleem. De genomen maatregelen hebben dus gefaald, Aldus de Rekenkamer. De gecontroleerde lidstaten hebben niet voldaan aan hun verplichtingen. Vier van de zeven onderzochte lidstaten hebben zelfs geen toereikende doelstellingen voor het verminderen van de capaciteit. *'De lidstaten dienen te waarborgen dat maatregelen (...) niet leiden tot een toename van het vangstvermogen'*, verklaart de Rekenkamer.

TONG KWEekt OOK IN GEVANGENSCHAP

In het proefbedrijf van de Stichting Zeeuwse Tong in Colijnsplaat experimenteert men met het kweken van tong. De onderzoekers zagen deze zomer dat er in de openluchtviervers kleinere tongetjes zaten dan ze er uitgezet hadden. Daaruit blijkt dat tong die in gevangenschap opgroeit zich op natuurlijke wijze kan voortplanten. Voortplanting in gevangenschap is belangrijk voor tongkwekers, omdat ze dan snelgroeiende tong kunnen selecteren, wat de viskweek rendabel kan maken. In overdekte kweekbassins verloopt de voortplanting evenwel moeilijker. Men denkt dat dit komt doordat de natuurlijke leefomstandigheden in die kweekbassins nog niet voldoende nagebootst zijn.

Communicatie op zee V

Onze Nederlandse medewerker Jacques van Harten vaart al enkele maanden in de geschiedenis van de communicatie tussen wal en schip. Vandaag heeft hij het over de grote rol die zijn zuiderburen daarin gespeeld hebben.

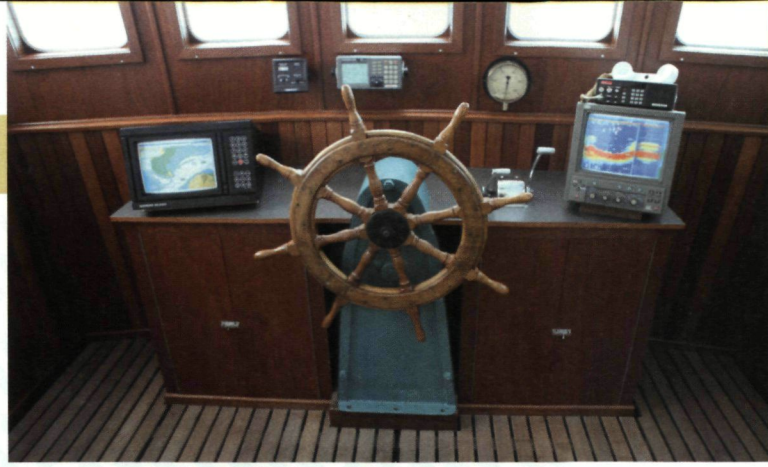
De Belgen als koploper in maritieme radiocommunicatie

Radio mocht dan al rond 1900, met 'draadloze verbindingen', zijn intrede hebben gedaan in de scheepvaart, echt bruikbaar bleek de ontwikkeling nog niet. De afstanden tussen schip/schip en schip/wal waren doorgaans te groot om te overbruggen. Over korte afstanden konden al telegrammen en berichten voor de reders verstuurd worden en er konden ook al sterke staaltjes van 'communicatie in noodsituaties' en de daar bij behorende reddingen genoteerd worden. Maar slechts een beperkt aantal schepen beschikte in die begintijd over een radiozender/ontvanger.

Met de radio werd ook een nieuw type zeeman geïntroduceerd: de marconist. Die benaming kwam er toevallig. Marconi leverde aanvankelijk zijn zenders met marconist. Levering, onderhoud en opleiding (van de marconist) waren aanvankelijk zijn privilege. Er was zelfs een korte tijd dat het de marconisten van Marconi verboden was om radioverbindingen aan te gaan met zenders van een concurrerend merk! Later zou de concurrentie zijn 'hegemonie' openbreken, maar de naam marconist bleef gehandhaafd.

De marconisten waren van huis uit geen zeelui. Zij waren voortgekomen uit de telegraafkantoren. Maar ze waren wel overgoten door een saus van pionierschap. Zij maakten vaak het onmogelijke mogelijk. Zittend in hun primitieve radiohut waren zij omringd door Leidse flessen, afstem- en inductiespoelen. Die voor zeelieden geheimzinnige radiohut was een plek waar zelfs een kapitein geen toegang toe had. De overgang van de harde vonkgeluiden naar de zwakke morsesignalen was vaak een marteling voor de oren van de marconist. Het zend/ontvangstbereik was in die begintijd ook nog eens beperkt tot zo'n 70 zeemijl en juist dat maakte het zo spannend.

Wanneer was het volgende tegenstation weer te horen en te bereiken?! Als Engeland (op weg naar Amerika) gepasseerd was werd verbinding gemaakt met NI (Niton op het eiland Wight) en later LD (Lizard Point, Philadelphia). Het eerste Amerikaanse station dat hoorbaar werd was NS (Nantucket Lightship) om daarna in de buurt te komen van PH (Philadelphia). Alle stations hadden in die begintijd al roepnamen die dienden om snel door de marconisten te worden herkend. Dat het nog niet allemaal gesmeerd verliep, laat zich raden. Vaker dan wenselijk waren meerdere marconisten gelijktijdig bezig hun morseberichten te versturen, wat resulteerde in een ware kakofonie van telegrafiesignalen. Alles tetterde door elkaar op dezelfde brede golflengte en de morseschrijvers spuugden als resultaat tientallen meters lange papieren linten uit met daarop onleesbare onzin. Alleen heel geroutineerde marconisten konden dan 'iets' op het oor ontcijferen.

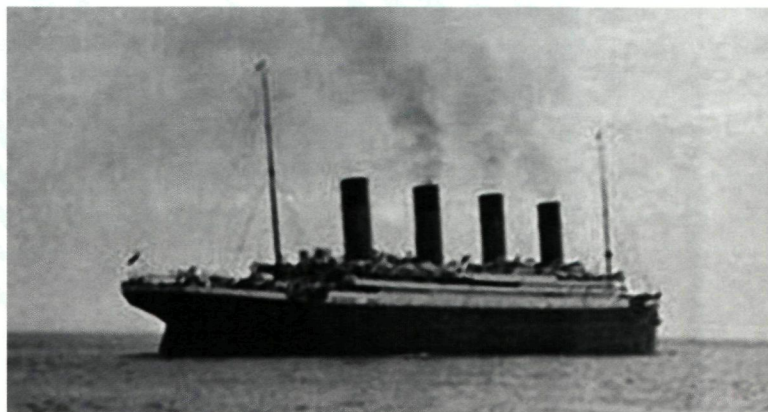
Het werd tijd om het gebruik van die z.g. ether te reglementeren. Daartoe werd de ene na de andere internationale conferentie gehouden en werden er steeds meer bindende afspraken gemaakt. Zo werden in 1906 de frequenties voor de scheepvaart vastgesteld (500 en 1000 Khz) terwijl ook taksen en tarieven werden verankerd in de munteenheid goudfrank. Ook werd de maximale seinsnelheid vastgesteld op 20 woorden per minuut (uitgaande van het woord 'PARIS' dat korte en lange morse codes per letter in zich verenigt).

SOS

Het tot nu toe in gebruik zijn noodsein CQD (SOE door de Duitsers) werd tenslotte tijdens zo'n conferentie officieel gewijzigd in SOS. Hoewel er vaak meerdere verklaringen voor dit nieuwe SOS-signaal zijn gegeven (zoals Save Our Souls / Red Onze Zielen) is de gekozen lettercombinatie louter gebaseerd op snelle herkenning (3 punten/3 strepen/3 punten). Waarschijnlijk heeft men de S uit het SOE (het noodsignaal van de Duitsers) behouden om hen mee te krijgen in deze wijziging.

De reddingen op zee (dankzij radio-noodberichten) bleven wereldwijd de aandacht trekken.

In 1901 was zelfs al sprake van een eerste poging om tot een soort Ice Reporting System te komen. In Chelmsford/Engeland vond tussen twee Cunardschepen een radioberichtenwisseling plaats die haar schaduw op dit gebied vooruit wierp. Captain Walker van de Lucania wilde graag van zijn collega MacKay van de Carmania weten of er ijs op de route was signaleerd. Dat het antwoord 'nee' was, doet niets af aan het feit dat dit het begin mag heten van zo'n ICE rapporteersysteem.

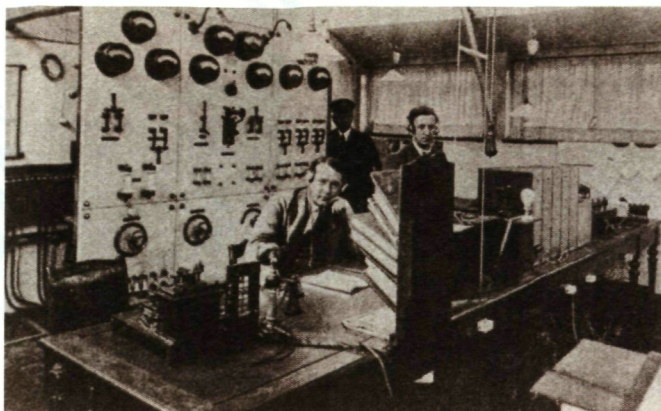

De laatste foto van de Titanic nadat het schip in 1912 de haven van Queenstown verlaat

Titanic

De ramp met de RMS Titanic, die tijdens haar eerste vaart op een ijsberg liep en openscheurde (1912) is veel besproken. Omdat het schip te water werd gelaten als eerste van een nieuwe generatie 'onzinkbare' schepen en omdat radioverbindingen tussen schip/wal en schip/schip zo'n belangrijke rol speelden bij de redding, is deze ramp voor altijd in de schijnwerpers komen te staan.

Kuststation Oostende radio 1922

Hoewel het noodsignaal al in 1906 gewijzigd was in SOS seinde de Titanic marconist Jack Phillips zowel een CQD uit als een SOS. Zekerheid boven alles moet hij gedacht hebben. Zijn bericht klonk: (23:30 PM) CQD SOS TITANIC Zijn op een ijsberg gelopen - onmiddellijke assistentie nodig.

De zendapparatuur van de Titanic was in staat een afstand van 300 mijl te overbruggen.

Op slechts 20 kilometer afstand stoomde het schip California met radio-installatie aan boord. De marconist was echter te kooi gegaan en pas toen hij om 04.00 uur weer de radiowacht betrok, werd hij zich bewust van de ramp die zich vlakbij had voltrokken.

Als het stoomschip Carpathia als eerste bij de opgegeven positie aankomt kunnen nog 710 overlevenden worden opgepikt. 1517 mensen kwamen bij deze ramp om. Als er geen radio aan boord van de Titanic was geweest, had de ramp veel grotere proporties aangenomen en hadden we misschien nooit meer wat van het schip vernomen.

Tengevolge van deze scheepsramp kwamen vooraanstaande maritieme naties snel tot nieuwe regelgeving die moest leiden tot grotere veiligheid. Van nu af aan zou er voortdurend uitgeluisterd moeten worden tijdens de vaart op zee. Ook was men zich bewust geworden dat radio aan boord van zeegaande schepen een wettelijk onderbouwde verplichting moest worden.

Nog scheepsrampen

Er waren ook andere spraakmakende scheepsrampen waarbij radio een belangrijke rol in speelde: 23 januari 1901 in de vroege ochtend ramde in dichte mist de Republic (15000 ton) de Italiaanse stoomboot Florida. De ramp vond plaats op 280 mijl ten oosten van het lichtschip Ambrose. De radiohut van de Republic was zwaar beschadigd, maar gelukkig waren de antenne en de apparatuur in de radiohut nog werkend te krijgen. Jack Binns, de telegrafist, wist op batterij (de dynamo was uitgevallen) een CQD signaal in de lucht te zetten. Het werd ontvangen door het Amerikaanse kuststation Siasconset dat de noodoproep op zijn beurt naar in de buurt varende schepen doorseinde.

Op de Florida was onder de 800 opvarenden paniek uitgebroken. Met moeite kon men de mensen tot rust brengen. De ruim 500 passagiers van de zinkende Republic (plus een groot deel van de 300 bemanningsleden) werden in de dichte mist deels overgebracht naar de Florida. Jack Binns, de telegrafist, bleef al die uren op zijn post en verzond vanuit zijn gehavende radiohut honderden telegrammen. Ook hield hij direct contact met de Baltic, het schip dat het dichtst bij de scheepsramp voer. Hij trachtte via radiopeilingen vast te stellen waar de Baltic precies zat: *'Nu zit je aan bakboord, pas op dat je ons niet ramt.'*

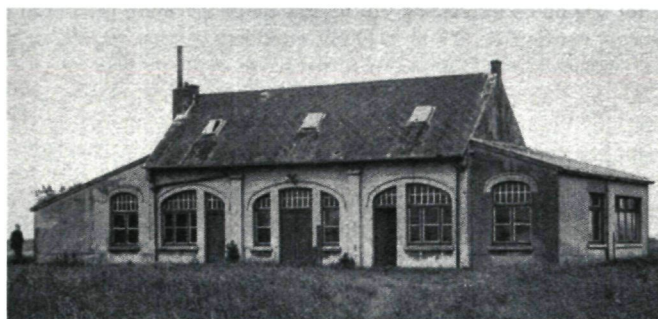
Het lukte. Plotseling zagen de stuurlieden van de Republic het lichtje van een groene petroleumlamp van de Baltic door de mist prikken. Alle resterende passagiers werden overgebracht op de Baltic.

Captain Sealby trachtte de zinkende Republic nog te redden en Binns bleef samen met een aantal vrijwilligers tot het laatst aan boord. Even ten zuiden van Martha's Vineyard zonk het schip zo snel dat de laatst overgebleven bemanningsleden overboord moesten springen.

Zonder radio hadden de ruim 1700 bij de scheepsramp betrokken opvarenden geen enkele kans gehad. Toen de Baltic in New York afmeerde trok dat wereldwijde belangstelling.

België krijgt al snel zijn eigen kuststation

Het Belgische koningshuis raakte snel overtuigd toen Marconi op 11 maart 1900 op het paleis een letterlijk 'knetterende' demonstratie gaf. Koninklijke steun zorgde er tevens voor dat een

Ontvangststation Stene aan de Torhoutsesteenweg te Stene.

aantal Belgen (Kolonel Albert Thys en Maurice Travailleur) zitting kregen in de kersverse Raad van Bestuur van de 'Marconi International Marine Communications Company Limited'. In oktober van dat zelfde jaar werd al een aanvang gemaakt met het inrichten van een radiostation in villa 'Les Pavots' in De Panne (later villa Yvette en intussen gesloopt) en ook aan boord van de mailboot Princesse Clementine werd een radio-installatie geplaatst. Proeven wezen uit dat de verbinding zo goed was dat Marconi opdracht kreeg om ook alle Belgische mailboten van radio te voorzien. België werd daarmee niet alleen één van de eerste landen met een kuststation, maar ook één van de eerste landen die een vaste lijndienst van met radio uitgeruste passagiersschepen exploiteerde.

Het eerste Belgische kuststation was voorzien van een grote Ruhmkorffklos. De seinsleutel met een gewicht van bijna 1 kilogram, had meer de uitstraling van een bierkraan en liet geen hogere seinsnelheid toe van zo'n tien woorden per minuut. Buiten hing een draadantenne aan een houten mast van zo'n veertig meter hoog. Hoogfrequente stroom werd opgevangen en doorgevoerd naar de cohorebuis. Dit leverde de energie om met een droge batterij en een relais de morse ontvanger/schrijver met papierrol 'aan het werk' te zetten. De droge batterijen waren nodig omdat de Panne nog over geen elektriciteitsnet beschikte.

De villa Les Pavots was zelf weer via telegraaflijnen verbonden met het telegraafkantoor Oostende-Kaai. Binnengekomen telegrammen konden dus direct 'wereldwijd' gerelayeerd worden.

In afwachting van nieuwbouw werd aldaar gestart in een spoorwegwagon. Vanaf 20 januari 1903 werd het station operationeel vanuit een nieuw opgetrokken gebouw naast het Loodswezen. De roepletters van het station waren NP. 1914 betekende voor NP een ongewild einde. Bij de veldslag aan de IJzer werd het kuststation vernield en wat er nog van over was, verhuisde naar het Franse Le Havre.

Direct na het einde van de oorlog (1918) werd Oostende gekozen als nieuwe vestigingsplaats. In houten barakken (aan de nu hetende Mercatorlaan) werd oude en verbeterde apparatuur uit Le Havre geïnstalleerd.

Kuststation Oostende Radio was niet alleen goed te horen aan boord van schepen.

Bewoners, wonende in de wijde omtrek van Oostende, die zich te goed wilden doen aan de net beginnende radio-omroep,

Operating position at Oostende Radio.

werden geplaagd door de zeer breedbandige uitzendingen van Oostende Radio. Oorverdovende telegrafiebursen roffelden uit de nieuw aangeschafte huiselijke radio, waar eigenlijk mooie muziek werd verwacht.

De komst van radiobuizen (met name de triodes) veranderde de communicatie.

In 1929 werd naast telegrafie nu ook radiotelefonie (gesproken woord via microfoon) mogelijk. In 1930 werd vanuit Oostende Radio gestart met duplex-telefonie. De mailboten volgden snel (1933).

Steeds meer coasters en vissersschepen gingen nu over op 'radio' en weer was een verhuizing van het Belgische kuststation nodig. Een nieuw onderkomen voor de ontvangstpost werd gevonden in Stene (1932), terwijl de zendinstallaties in Middelerke kwamen te staan.

Het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zorgde opnieuw voor langdurige stagnatie.

De uitzendingen konden pas worden hervat nadat de Duitsers vijf jaar later uit het land waren verdwenen. Oostende Radio herrees onmiddellijk. Tijdelijk betrok men weer de vroegere barakken bij de Oostendse watertoren waar men zich tijdelijk kon bedienen van een geconfiscerde Duitse zender. Vanaf 1946 kon men weer 'on air' vanaf de oude locaties Stene en Middelerke.

De radiotechniek bleef zich ontwikkelen en steeds weer kon de apparatuur van het zend/ontvangststation aangepast worden aan nieuwe mogelijkheden. Het goede functioneren van het kuststation Oostende Radio moge blijken uit de volgende getallen. Werden in 1946 al 10.660 telegrammen verstuurd, in 1983 bedroeg dat aantal 78.644, waarnaast ook nog eens 129.160 radio/telefoongesprekken werden gevoerd. Radiotelexverbindingen zijn dan ook al in gebruik en vormen met ruim 58.000 verbindingen een essentieel onderdeel in de communicatie tussen schip en wal.

Uiteindelijk verhuist Oostende Radio in 2006 naar Zeebrugge. Na 100 jaar technologische vooruitgang en internationale organisatorische ontwikkelingen in is de morsetaal samen met de marconisten verdwenen. Een nieuw wereldomvattend maritiem nood- en veiligheidssysteem kwam tot stand en vele kuststations moesten hun deuren sluiten. Als een van de weinigen overleefde Oostende Radio nog lang deze omwenteling.

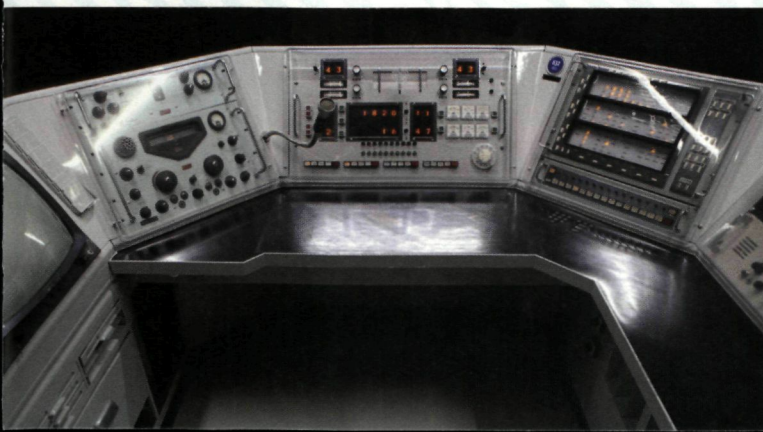
Jacques van Harten

(Vervolgt)

Bronnen:

In het kielzog van Marconi/Jaan Noordegraaf

Maritieme Radio De Belgische Kuststations/Roger Arnoys/Gilbert Ghyselbrecht

Stichting voor Duurzame Visserijontwikkeling

SDVO vzw

Wandelaarkaai 4

8400 Oostende

Tel: 059 50 95 26

Fax: 059 50 96 64

info@sdvo.be

Openingsuren:

**Van maandag t/m donderdag
van 8.30u tot 12.15u - 13u tot 17u
Op vrijdag van 8.30u tot 12.30u**

HET ZEEVISSERSFONDS

fonds voor bestaanszekerheid

Zeevissersfonds

Wandelaarkaai 4

8400 Oostende

Tel: 059 50 95 55

Fax: 059 50 95 25

info@zeevissersfonds.be

Openingsuren:

**Van maandag t/m donderdag
van 8.30u tot 12.15u - 13u tot 17u
Op vrijdag van 8.30u tot 12.30u**

Moby Dick in stripversie

Elke visser zou de Amerikaanse auteur Herman Melville (1819-'91) in het hart moeten dragen. Hij was de eerste schrijver die zich ging specialiseren in het schrijven van fictieve zeeverhalen. Zijn bekendste werk is Moby Dick, het verhaal van de razende kapitein Ahab die kost wat kost de witte walvis Moby Dick wil vangen. Die walvis heeft hem eerder al een been gekost en Ahab zint op wraak. Meer zelfs de jacht op Moby Dick wordt een obsessie.

Het boek is een vissersverhaal, maar het is ook veel meer dan dat. Moby Dick is voor auteur Melville een symbool. De walvisvaarders uit het boek gaan niet alleen op zoek naar hun prooi, ze gaan ook op zoek naar 'de ultieme waarheid'. Kapitein Ahab heeft er alles voor over om die waarheid te achterhalen. Hij zweert de walvis te achtervolgen 'tot achter de grenzen van de oceaan', wat wil zeggen dat hij bereid is daarvoor de grenzen van de menselijkheid te overschrijden. Dat kan niet ongestraft blijven. Hij geraakt verstrikt in de harpoenlijn en wordt door Moby Dick mee de diepte in getrokken.

Herman Melville heeft in het vissersverhaal Moby Dick zijn eigen versie van de zondeval geschreven. De bemanning drinkt niet toevallig een drankje dat 'heet is als satans poot'. Wanneer ze het effect van dat straf spul ervaren, worden hun ogen als die van slangen, waarmee de auteur uitdrukkelijk naar het verhaal van Adam & Eva en de slang verwijst. Dat geldt ook wanneer hij kapitein Ahab omschrijft als een verdorde fruitboom die zijn laatste door wormen verrotte appel op de grond werpt. In de Bijbel heet het dat de zoektocht naar kennis de mens uit het paradijs gedreven heeft en daarom loopt het ook slecht af met Ahab.

In het boek is er nog een hoofdpersonage. Aan boord bevindt zich ook Ismaël. Ook hij is op zoek naar de waarheid. Maar anders dan Ahab legt hij er zich bij neer dat hij 'de ultieme waarheid' niet achterhaald kan worden. Ahab die de witte walvis wil doden, staat in het boek tegenover Ismaël die erover wil vertellen, d.w.z. tot leven brengen. Kapitein Ahab gaat eraan ten onder, verteller Ismaël overleeft.

Of: wie schrijft die blijft. (fv)

De roman Moby Dick is nu ook beschikbaar in stripversie en werd uit het Japans vertaald door Nele Noppe. Het boek (192 blz., harde kapt, ISBN 978 94 91297 09 0) werd uitgegeven door EPO in Antwerpen, kost 18,50 euro en is verkrijgbaar in de boekhandel.

Hiervoor hebt u een boekbespreking van Moby Dick gevonden, waarin het trieste verhaal van kapitein Ahab in stripvorm verteld wordt. Ook vandaag wordt er nog op walvissen gejaagd.

We presenteren u het verslag dat de Nederlandse activist en sloopstimmerman Wietse maakte over zijn verblijf aan boord van Steve Irwin.

Tijdens de kerstdagen van 2008 gingen hij en zijn maats aan de andere kant van de wereld op zoek naar illegale walvisvaarders.

SEA SHEPHERD: EEN GEVECHT TEGEN DE AHABS VAN DEZE TIJD

De Sea Shepherd Conservation Society is bekend om zijn directe acties tegen de walvisjacht. De Nederlandse activist Wietse diende als sloopstimmerman op de Steve Irwin, een van de schepen van deze merkwaardige milieugroepering. Hij nam deel aan de Antarctica-campagne van 2008/2009. Voor het Nederlandse blad Buiten de Orde schreef hij over zijn ervaringen en beweegredenen.

Het is koud, er staat een strakke wind en als ik door mijn verrekijker tuur, zie ik niets anders dan dichte mist. Op de radar werd een schip gesignaleerd en we varen er recht op af door een gevaarlijk gebied vol losse ijsschotsen. Ik speur weer door de kijker. Alles is grijs. Af en toe komt een ijsschots onze richting op. De kapitein stuurt er moeiteloos omheen.

'Zien jullie nu al iets?' wordt er vanaf de brug geroepen. De kerstdagen zijn net voorbij en ik sta op de boeg van ons grote zwarte schip, uitgerust met bemanning en het benodigde gereedschap om maar één doel te bereiken: het opsporen en onschadelijk maken van zeven walvisvaarders die in het gebied illegaal opereren. Maanden hebben de voorbereidingen geduurd. Uren, dagen, weken hebben we aan het schip verbouwd. Duizenden mensen hebben de campagne mee helpen financieren. Honderden hebben voedsel, gereedschap en andere spullen gedoneerd. En nu staan we hier. Dit is het moment. Dit is waar het allemaal om draait. Ik kijk nog eens. M'n handen beginnen toch wel koud te worden. 'Zie jij iets?' vraag ik naast me. 'Nee, maar ik hoor

net dat de radar aangeeft dat ze anderhalve kilometer voor ons zitten.' Dan duikt daar in de verte ineens een donker stuk op. Zou het een schip zijn? We zijn nu al een paar weken op zee en het idee dat we ze nu echt te pakken hebben zorgt voor de nodige spanning. 'Ja, een schip, een wit schip!' Langzaam komen we dichterbij. Dan zien we dat het om de Kaiko Maru gaat, een van de verkenningschepen. Dit is een schip dat zoekt naar grote groepen walvissen en hun locatie vervolgens via de radio doorgeeft aan de harpoenschepen die de dieren dan afschieten. We komen steeds dichterbij. Aangezien we ons in Australische wateren bevinden, vordert Jeff, een van onze Australische bemanningsleden het schip om hun activiteiten te staken. 'De recente uitspraak van het Australisch hoger gerechtshof verbiedt jullie in deze wateren te opereren. Ik beveel jullie de illegale praktijken te staken en het gebied onmiddellijk te verlaten. Zo niet zullen wij tot actie overgaan.' Ons Japans bemanningslid vertaalt de boodschap ook in het Japans, maar de radio blijft stil. Zouden ze door hebben dat we hier zijn? Staat hun radio wel aan? Duidelijk niet, want op het moment dat we bijna parallel met hen varen, zie ik door mijn verrekijker een van de bemanningsleden op de brug staan. Hij kijkt nog steeds rustig vooruit om het ijs in de gaten te houden. Dan opeens ziet hij ons enorme zwarte schip naast hem, uitgerust met speedboten, helikopter, versierd met piraatachtige doods- hoofden en bemand door mensen die vastberaden zijn alles op alles te zetten om de illegale walvisjacht te saboteren. Logisch dat hij schrikt en dat er ineens een alarmbel afgaat terwijl er bemanningsleden beginnen rond te rennen. Onze kapitein, Paul Watson, geeft het bevel om tot de aanval over te gaan. Flessen met boterzuur, pakketjes met methyl cellulose en verfbommetjes vliegen door de lucht. De Kaiko Maru is nu spekglad, gemarkeerd met groene verf en het stinkt. We kunnen de stank zelfs op afstand goed ruiken.

De wet is de wet

Voor mij bestaat er geen moment twijfel dat we voor de juiste zaak vechten. Er is een wereldwijd verbod op commerciële walvisvangst ingesteld door de Internationale Walvisvaart-commissie (IWC) in 1984. Bovendien is de commerciële jacht op walvissen langs de kustlijnen van het continent Antarctica verboden; Antarctica is in 1994 door de IWC aangekaart als speciaal beschermd gebied.² Daarnaast mogen volgens de CITES-overeenkomst geen bedreigde soorten meer uit het wild gehaald worden om te worden verhandeld. CITES is een internationale overeenkomst die duidelijke richtlijnen geeft inzake de internationale handel in bedreigde wilde dieren en planten. En zo is er nog meer wetgeving die de jacht illegaal maakt, en daar is ook een goede reden voor. De 'gewone' vinvis, waar de Japanse walvisvaarders het op gemunt hebben, staat al sinds 1996 als bedreigde diersoort op de rode lijst van het IUCN (International Union for Conservation of Nature). Met een lengte van maximaal 27 meter zijn deze 'gewone' vinvissen de op één na grootste walvisachtigen en daarmee ook de op een na grootste diersoort die ooit op aarde leefde. Allemaal goed die wetgeving, maar als er geen actieve handhaving is, is het niet meer waard dan het papier waarop het geschreven staat. De Japanse regering lapt de regels al jaren aan haar laars en in Australië en Nieuw Zeeland (de dichtstbijzijnde landen) is de politieke wil om het probleem aan te pakken niet aanwezig. Met name Australië zou actiever moeten optreden, aangezien de walvisvaarders ook in haar wateren opereren. Het is duidelijk dat de handelsrelatie met Japan onder geen beding geriskeerd zal worden. Terwijl de flessen boterzuur me om de oren vliegen, stuurt de Kaiko Maru naar stuurboord en komt het tot een korte aanvaring tussen de beide schepen. Ik hou me stevig vast, het schip wordt kort naar stuurboord geduwd maar later blijkt dat, afgezien van wat schade aan ons helikopterdek, alles nog heel is.

De Steve Irwin in Antarctica (foto: Eric Cheng/Sea Shepherd.)

Ik had nooit gedacht dat ik ook als wetshandhaver te werk zou gaan. Ik ben nog steeds van mening dat de meeste wetgeving bestaat om de commerciële uitbuiting te verdedigen en de sociale ongelijkheden binnen onze samenleving in stand te houden. Maar dat de weinige wetgeving die er bestaat om deze prachtige zeezoogdieren te beschermen, gewoon ongestraft geschonden wordt, dat gaat er bij mij niet in. Reden genoeg om het recht in eigen hand te nemen.

Wat Sea Shepherd is

Ik moet toegeven dat ik vroeger al wel van Sea Shepherd had gehoord, maar eigenlijk niet echt wist waar het allemaal om te doen was. 'Sea Shepherd? Zijn dat niet die lui die schepen rammen?'

Nadat een vriend van me terug kwam van een succesvolle campagne in Antarctica, begin 2008, begon ik me meer te verdiepen in Sea Shepherd en de effecten van menselijke activiteit in de oceanen.

Hoe begon het allemaal? In 1978 krijgt activist Paul Watson genoeg geld bijeen om een schip aan te schaffen. Hij vindt een oud vissersschip in Engeland en noemt het de 'Sea Shepherd'. Hij bereid zich voor op een actie die de later opgezette 'Sea Shepherd Conservation Society' op de kaart zal zetten als de enige organisatie die bereid is om agressief, doelgericht maar geweldloos op te treden tegen de illegale gruwelijkheden die de zee-ecosystemen en het leven in de oceanen bedreigen. Het is juni 1979. De Sea Shepherd zet koers naar zee. Het doel is om de illegale walvisvaarder Sierra te vinden. In het begin van de jaren '70 is dit schip verantwoordelijk voor het illegaal vangen en slachten van vele duizenden walvissen. Het walvisvlees dat vanaf de Sierra komt, wordt doorverkocht op de zwarte markt en het schip houdt zich niet aan de vele internationale afspraken van het IWC. Verschillende landen hebben arrestatiebevelen uitstaan voor schip en bemanning. Geschat wordt later dat de Sierra verantwoordelijk was voor het bijna uitroeien van de bultrugpopulatie bij de Caribische eilanden. Na een paar weken op zee vindt de Sea Shepherd de Sierra en er volgt een achtervolging waarbij de Sierra richting de Portugese havenstad Leixoes vlucht. Daar, net buiten de haven, besluit Paul het schip op volle vaart twee keer te rammen. De romp

Het schip Steve Irwin gaat de confrontatie aan met het Japanse schip Kaiko Maru (foto: Eric Cheng/Sea Shepherd)

van de illegale walvisvaarder scheurt en ze vaart zwaar beschadigd de haven binnen. De actie krijgt wereldwijde media-aandacht waarbij ook de banden die de Japanse en Noorse walvisindustrie met de Sierra hebben aan het licht komen. Het is duidelijk dat de loopbaan van deze walvis-piraat voorgoed voorbij is.

Sinds het onschadelijk maken van de Sierra in 1979, heeft Sea Shepherd al meer dan tweehonderd reizen op zee gemaakt. Er zijn in totaal acht schepen tot zinken gebracht terwijl ze zonder bemanning aan boord aangemeerd lagen in havens. Ze waren alle betrokken bij illegale walvisjachtpraktijken. Ook zijn er doelgericht schepen geramd en geënterd en er zijn kilometers lange drijfnetten in beslag genomen. Het is ook interessant te vermelden dat er in al deze jaren nog nooit iemand gewond is geraakt als gevolg van de acties van Sea Shepherd.

Sea Shepherd bemanningslid gooit een fles met boterzuur naar een Japans harpoenschip (foto: Adam Lau/Sea Shepherd)

De wet in eigen handen nemen

Een duidelijk verschil tussen Sea Shepherd en vele andere milieuorganisaties is dat eerstgenoemde niet protesteert tegen wandaden, maar er door middel van wetshandhaving op een directe wijze actie tegen onderneemt. Milieuwetgeving is een enorm belangrijk middel om het leegroven van ecosystemen en het uitsterven van bedreigde diersoorten tegen te gaan. Maar het is duidelijk dat regeringen vaak de politieke wil niet hebben om daadkrachtig op te treden tegen stropers, illegale visserij en jachten. Het komt regelmatig voor dat de ambtenaren of volksvertegenwoordigers zelf verantwoordelijk zijn voor de voortgang van illegale praktijken, bijvoorbeeld door ze oogluikend toe te staan. Maar nog vaker ligt de waarheid in het feit dat economische belangen voorop gesteld worden in de besluitvorming omtrent 'milieubescherming'. In 1982 namen de lidstaten van de Verenigde Naties een resolutie aan waarin werd vastgelegd dat waar staten en regeringen milieuwetgeving niet handhaven, zoals in internationale wateren, buitenparlementaire organisaties dit mogen doen. Deze resolutie is sindsdien een van de belangrijkste juridische kaders waarbinnen de Sea Shepherd Conservation Society opereert.

Een goed voorbeeld van de impact die dit soort directe wetshandavingsacties kunnen hebben is het drijfnetverbod van begin jaren '90. In 1992 wordt een resolutie van de Verenigde Naties van kracht, die het gebruik van dergelijke netten in de oceanen verbiedt. Drijfnetten vormen daar een enorme bedreiging voor het zeeleven. Deze 'gordijnen des doods' vangen alles wat in hun pad ligt, veroorzaken veel ongewilde bijvangst en zijn soms wel vijftig kilometer lang. De netten zijn vooral voor de walvisachtigen en andere dieren die naar de oppervlakte moeten om adem te halen, een grote bedreiging; deze dieren overleven een ontmoeting met zo'n net vrijwel nooit. Vele milieuorganisaties hebben jarenlang hard campagne gevoerd om het verbod op het gebruik van de netten erdoor

te krijgen. Als blijkt dat na de invoering ervan nog steeds een groot aantal drijfnetvisserij illegaal door blijft vissen, besluit Sea Shepherd tot actie over te gaan.

In mei van datzelfde jaar treedt een Sea Shepherd bemanningslid aan boord van de Jiang Hai, een drijfnettschip dat op dat moment aangemeerd ligt in de haven van Kaohsiung, Taiwan. Het schip wordt in de haven tot zinken gebracht. De aanleiding van de actie is de schending van de VN-resolutie. Twee maanden later vaart Paul met twee schepen uit op zoek naar andere drijfnetvisserij en vindt een vloot van Japanse schepen in de Stille Oceaan, ten noorden van Hawaï. Één van de schepen wordt geramd, de netten worden in beslag genomen en alle andere schepen slaan op de vlucht. Bij terugkomst in de haven vindt er op het schip van Sea Shepherd een inval plaats door de Amerikaanse kustwacht, op verzoek van de Japanse regering. Nadat de beelden van de illegale visserspraktijken getoond worden en het incident volop door de media wordt belicht, ziet Japan ineens af van de aanklachten. Daarnaast besluit de Japanse regering om definitief een einde te maken aan de drijfnetpraktijken en het verbod te handhaven.

Doelgericht

Veel buitenparlementaire organisaties plaatsen zichzelf binnen een bepaalde politieke visie en spreken met een politieke onderbouwing over een scala aan onderwerpen. Sea Shepherd heeft daarentegen heel bewust maar één doel voor ogen: het behouden en beschermen van zee-ecosystemen en al het leven in de zee waar mogelijk, door middel van wetshandhaving. De verschillende bemanningsleden identificeren zich politiek gezien met uiteenlopende stromingen en zienswijzen, terwijl sommigen vooral voor zichzelf een duidelijk gevoel hebben waarom ze vechten voor de goede zaak..

Terwijl we daar staan op de boeg van het schip in de dichte mist op zoek naar een walvisvaarder in het midden van het koude Antarctica, besef ik hoe belangrijk het is om te vechten voor het behoud van dat wat kwetsbaar is. Als er ooit een tijd was waarin de acties van individuen, met de passie om verandering teweeg te brengen, het verschil kon maken, dan is die tijd nu aangebroken.

De dingen die ons te wachten staan in de 21ste eeuw vragen om duidelijke keuzes. Ik heb de keuze gemaakt om alles te doen wat in mijn macht ligt om het leven op aarde te beschermen tegen de menselijke gruwelijkheden en kortzichtigheid. Tussen 1980 en 2045 zullen er door menselijke activiteit meer diersoorten uitsterven dan in de afgelopen 65 miljoen jaar. Dat kan zo niet doorgaan en het moet gestopt worden. De tijd van petitie tekenen, vergaderen en debatteren is voorbij. De tijd van directe actie en interventie is aangebroken. Stapt u aan boord?

Scheepstimmerman Wietse

Voor meer informatie over de Sea Shepherd Conservation Society zie: www.seashepherd.org.

Veel meegemaakt

De boeken "Naar Island" en "Vissersvrouwen" van Katrien Vervaele heb ik in één ruk uitgelezen. Ze lezen als een roman. Nog maar eens het bewijs dat de werkelijkheid de fictie overtreft. In het boek "Naar Island" staan getuigenissen en foto's van André Vandewalle, bijgenaamd Wolle. Het toeval wil dat André geregeld iets komt drinken in mijn bar. Hij is een hartelijke mens. Toen ik hem vroeg om mijn boek te signeren, schreef hij boven zijn handtekening: "51 jaar op Island gevaren. Veel meegemaakt".

Veel meegemaakt ... ziedaar een mensenleven samengevat in twee woorden. Ach, iedereen maakt wel iets mee in zijn leven. Maar wat de vissers hebben meegemaakt, dat grenst aan het ongelooflijke. Voor buitenstaanders klinkt het vissersleven best wel romantisch. Maar was het ook voor de vissers zelf zo romantisch? Ik vrees van niet. In het hoge noorden urenlang ijs afkappen van de masten om te beletten dat het schip topzwaar wordt en kapseist. Beschimmeld brood eten. Een makker overboord zien gaan tijdens een storm. Die makker nooit meer terugvinden. Voor dat laatste hebben vissers een verhullende uitdrukking: "Hij is gebleven." De dood werd niet bij naam genoemd.

Wat kan de zee zalig zijn op een zonnige zomerdag aan het strand. Maar de zee is ook een vleeseterend monster. De zee is de bron van alle leven op aarde, maar ze kan ook wreed zijn. De zee geeft en neemt. Ze slokt elke avond de zon op. Niets zo mooi als een zonsondergang aan zee, maar het is wel een ondergang. De brandende zon moet het afleggen tegen de koude zee. Water overwint vuur. Dag en nacht rollen de baren af en aan. De zee heeft geduld. Ze staat ons haar vis en andere zeevruchten af, maar ze wil niet overwonnen worden. Ze is oppermachtig en dwingt ons tot een haat-liefdeverhouding.

De vissers en de zee, het doet denken aan een bokswedstrijd. De twee tegenstanders proberen elkaar te overwinnen. Ze delen rake klappen uit. Na de match vallen ze uitgeput in elkaars armen, ze respecteren elkaars kracht. De mens vond schepen uit die bestand zijn tegen de natuurkrachten. Soms lukt dat niet, zoals dat voorval met de Titanic. Meestal lukt het wel. Uiteindelijk wint de zee op de punten of met knock-out. Vissers kunnen niet zonder de zee. De zee kan wel zonder vissers. De natuur is sterker dan de mens. Dat kan je met eigen ogen vaststellen in het piepkleine visserskapelletje in Bredene. De foto's van 'gebleven' vissers doen er ons nadenken over leven en dood, over de mens en moeder natuur.

Gelukkig spaart de zee de meeste vissers. Zij kunnen het nog navertellen. Daar hebben ze maar twee woorden voor nodig: veel meegemaakt.

Tot de volgende keer ...

Zio Joris
foto Jo Clauwaert

**GALERIJ
CARPE DIEM**

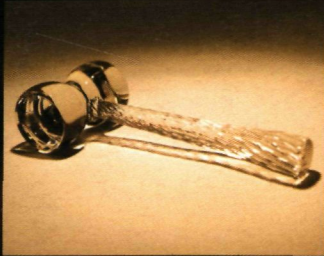
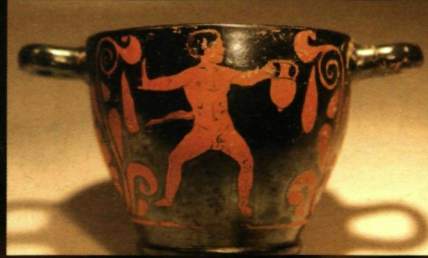
PITTEMSESTEENWEG 29 - 8700 TIELT
CARPEDIEMTIELT@SKYNET.BE

UNIEKE OUDE
GRIEKSE KERAMIEK
6E-4E EEUW V.C.

KRISTAL VAL
SAINT-LAMBERT

CARPE DIEM WENST U
EEN ZALIG KERSTFEEST EN
GELUKKIG NIEUWJAAR!

SCHILDERWERKEN ROMAN

Ploegstraat 36
8450 Bredene

TEL 0477/43 40 14
nick.roman@telenet.be

cdvproductions@skynet.be

Ervoor zorgen dat uw goederen tijdig afgeleverd
en/of afgehaald worden, daar draait het om.

LDH-TRANS

LDH - TRANS bvba • BRAGISTRAAT 30 • 9042 GENT (Desteldonk)
T +32 9 370 81 16 • Fax +32 9 372 05 22 • info@ldh-trans.be

www.ldh-trans.be